

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na glaslo: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIII.

Celovec, petek, 10. januar 1958

Štev. 2 (818)

Zahod in „nepričakovana presenečenja“

Ko so se državniki Zahoda in Vzhoda v svojih novoletnih poslanicah obračali do svojih državljanov, so soglasno poudarjali potrebo po utrditvi svetovnega miru ter izražali pripravljenost, reševati sporna vprašanja v duhu prijateljstva in medsebojnega sporazumevanja. Vendar so bile to v glavnem le lepe besede in izgle- di, da jim bodo sledila tudi primerna de- janja, niso preveč rožnati.

Novo leto se je na področju mednarod- ne politike začelo v duhu najnovejših so- vjetskih predlogov za ukinitve atomskih poskusov, za ustvaritev atomskega orožja proste cone med Vzhodom in Zahodom ter za sklenitev nenapadnega pakta med članicami Atlantskega in Varšavskega pakta. Že v prvih dneh novega leta je bi- lo slišati, da v Washingtonu pripravljajo odgovor na sovjetske predloge in je bilo že v naprej povedano, da bo ta odgovor izpadel negativno. To potrjujejo tudi zad- nja poročila iz Amerike, po katerih sovjetski predlogi za Ameriko niso sprejemljivi, pač pa hoče Amerika pustiti odprta vrata za nadaljnja pogajanja, ki pa bi bila mož- na le pod pogojem, da bi Sovjetska zve- za dokazala dobro voljo predvsem v vpra- šanjih razorožitve in Nemčije.

Ob takem stališču ameriških politikov seveda ni čudno, da so sprejeli v Washing- tonu kot »nepričakovano presenečenje« predlog predsednika angleške vlade Mc- Millana, ki se je izrekel za nova pogaja- nja ter za sklenitev nenapadnega pakta s Sovjetsko zvezo. McMillanov predlog je prišel sicer res popolnoma nepričako- vano, saj je presenetil celo njegovega zu- nanjega ministra Selwyna Lloyda, vendar je naletel na veliko razumevanje tudi pri mnogih na Zahodu. V Bonnu so ga najprej sprejeli z vidnim navdušenjem, ki pa se je pozneje precej ohladilo, dočim so ga v Kanadi pozdravili kot ustvaritev novih možnosti za pogajanja. Kanadski zunanji minister Fulton je namreč izjavil, da od- pira izjava angleškega premiera zanimive in poživljajoče možnosti za pogajanja, kot si jih Kanada želi, saj bi tak sporazum omogočil, da bi Sovjetska zveza in Zahodni svet lahko živeli v miru. Tudi v Moskvi so označili McMillanov predlog kot poziti- ven ter poudarili, da se sovjetska vlada že več let prizadeva za tak sporazum med Zahodom in Vzhodom.

Ravno obratno pa so nanj reagirali v Washingtonu in je zunanji minister Dulles

slej ko prej mnenja, da bi nenapadni pakt s Sovjetsko zvezo Zahodu samo ško- doval. In tukaj se je spet pokazalo, kako daleč so zahodne dežele odvisne od Ame- rike: čim so v Washingtonu izrazili svo- je začudenje nad McMillanovim predlo- gom, so le-tega tudi v drugih zahodnih

tičnih krogih mnenje, da je s tem svojim predlogom hotel prevzeti iniciativo v med- narodni politiki, ker prevladuje splošno prepričanje, da bo prišlo v letu 1958 do novih pogajanj med Vzhodom in Zahodom. Da bi vodstvo pri teh razgovorih rad pre- vzal McMillan, je razumljivo tem bolj,

Tudi letos se bomo srečali na tradicionalni družabni prireditvi

Slovenski ples

ki bo v soboto, dne 18. januarja 1958 s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih

DELAVSKE ZBORNICE V CELOVCU

Častno pokroviteljstvo prireditve je prevzel g. deželni glavar Ferdinand Wedenig

Sodelovali bodo: Plesni orkester radia Ljubljana pod vodstvom Bojana Adamiča, Avsenikov kvintet ter pevci in balet ljubljanske Opere

Zbrali se bomo v prijetni domači družabnosti, zato naj bo obleka poljubna in naj nikomur ne dela preglavic

Vstopnice: 15 šilingov v predprodaji pri krajevnih SPD, v „Naši knjigi“ v Celovcu, Wulfengasse 15, in v Kärntner Reisebüro; 20 šilingov pri večerni blagajni

Slovenska prosvetna zveza

deželah začeli gledati z drugimi očmi in so celo v angleškem zunanjem ministr- stvu skušali zmanjšati njegov pomen.

O McMillanu, ki je pred dnevi nastopil večtedensko potovanje po državah britan- ske skupnosti narodov in je še nekaj ur pred odhodom moral preosnovati svojo vlado, ker je odstopil minister financ iz protesta proti previsokemu državnemu proračunu, prevladuje v londonskih poli-

ker je položaj ameriškega prezidenta Eisenhowerja že precej omajan ne le vsled njegovega slabega zdravja, marveč tudi zaradi nasprotovanja njegovi politi- ki, ki tudi v Ameriki zavzema vedno več- je obsege.

Da zato v danem trenutku vsaka samo- iniciativa pomeni za Ameriko in za Zapad sploh »nepričakovano presenečenje«, je le preveč razumljivo!

Avstrijski državniki potujejo v Moskvo

Ko je bival podpredsednik sovjetske vlade Mikojan lani aprila na uradnem obisku v Avstriji, je v imenu vlade v Moskvi povabil kanclerja Raaba, takrat- nega vicekanclerja Schärfa, zunanjega mi- nistra Figla in državnega sekretarja Krei- skyja na obisk v Sovjetsko zvezo. Pred- stavniki avstrijske zvezne vlade so pova- bilo sprejeli ter je bilo prvotno predvi- deno, da bodo Sovjetsko zvezo obiskali tekom lanskoletnega oktobra. Ker pa je

kancler Raab nekaj tednov pred namera- vanim obiskom nenadoma zbolel, so mo- rali obisk preložiti na pozneje.

Na zadnji seji ministrskega sveta, ki se je sestal to sredo, je bilo sporočeno, da bodo avstrijski državniki odpotovali na obisk v Sovjetsko zvezo predvidoma po veliki noči. V ta namen se bo kancler Raab povezal s sovjetskim poslanikom na Du- naju. Poleg kanclerja bodo potovali v Moskvo še vicekancler Pittermann, zu- nanji minister Figl in državni sekretar Kreisky.

Kancler Raab predvideva poleg tega za letošnjo pomlad še obisk v Združenih državah Amerike, dočim namerava veliko- nočne praznike preživeti v Rimu.

Ministrski svet se je nadalje bavil z vrsto drugih vprašanj. Sporočeno je bilo, da je vlada poslala svoje stališče v vpra- šanju konkordata poslaniku v Vatikanu. Med vladnima strankama je prišlo nam- reč do kompromisa v vprašanju konkur- data iz leta 1934, in sicer v tem smislu, da Avstrija to pogodbo sicer prizna, ven- dar se mora Vatikan odpovedati zahte- vam po izvajanju, ker je treba za bodoče najti rešitev potom današnjemu času od- govarjajoče pogodbe. Prav tako je mini- strski svet sklenil pristop Avstrije h kon- venciji OZN, ki predvideva ukrepe proti genocidu, ter potrdil pogodbo, po kateri je Dunaj postal sedež mednarodne atom- ske komisije. Sklenjeno je bilo, da bosta minister Figl in državni sekretar Kreisky zastopala Avstrijo na konferenci v Parizu, kjer bodo razpravljali o ustanovitvi svo- bodnega evropskega trgovinskega pod- ročja.

teh razgovorih tudi glasovi malih držav ne smejo preslišati, saj bi bile ravno te v primeru nove vojne najbolj ogrožene.

Poudarjajoče uspehe dunajske atomske konference je kancler Raab dejal, da bi moralo tudi na drugih področjih biti mo- goče doseči mednarodno sodelovanje. Po- sebno zdaj, ko je razmerje med obema taboroma nekako izenačeno, so izgle- di za uspešna pogajanja mnogo večji, kot bi bili razgovori med neenakima partnerje- ma, ko bi se moral eden bati diktata dru- gega. Zato se bo Avstrija — je kancler zaključil — vedno prizadevala za pravič- no izravnavo, to je za sporazum, ki ne bo oškodoval nobenega obeh partnerjev, kaj- ti taka pogajanja morajo pri vseh drža- vah in narodih utrditi prepričanje, da sta zagotovljena njihova nacionalna varnost in nemoteni razvoj njihovega državnega ustroja.

Zdaj je ugoden čas za pogajanja

Kancler Raab o mirovnih prizadevanjih Avstrije

V zvezi z zadnjimi predlogi predse- dnika sovjetske vlade Bulganina glede razo- rožitve ter sklenitve nenapadnega pakta med Vzhodom in Zahodom je kancler Raab v svojem govoru po radiu zavzel tudi stališče do razmerja Avstrije do vpra- šanja svetovnega miru. Dejal je, da je že v prvi polovici tega leta pričakovati no- va tozadevna prizadevanja in se bo tudi Avstrija po svojih močeh trudila ter opo- zarjala na potrebo, da se v interesu vse- ga človeštva zagotovita mir in mirni raz- voj.

Kancler Raab je opozoril na dosedanji prispevek Avstrije za zagotovitev svetov- nega miru, kar je naša država zlasti izpri- čala s sprejemom trajne nevtralnosti ter s sprejemom omejitve v oboroževanju. Ravno to pa nam daje pravico — je po- udaril — da sodelujemo tudi pri bodočih razgovorih o zagotovitvi miru, ker se pri

Sovjetska zveza bo odpustila 300.000 vojakov

Dolga zasedanja razorožitvene komisije v preteklem letu niso privedla do zaželenih uspehov. Kljub neštetim konferencam ni- so dosegli sporazuma o razorožitvi, ker si pač velesile niso bile enotne glede nači- na, kako naj bi razorožitev izvedli in ka- ko bi potek razorožitve nadzorovali. Prav zaradi neuspehov pri razorožitvenih kon- ferencah pa naj bi velesile na drug na- čin pokazale dobro voljo, da so za dejan- sko razorožitev. V tej smeri je storila prvi korak Sovjetska zveza, ki bo zmanj- šala stanje oboroženih sil za 300.000 mož.

V zvezi z demobilizacijo 300.000 mož v Sovjetski zvezi poroča sovjetska poroče- valna agencija TASS, da bodo v Vzhodni Nemčiji demobilizirali in odpoklicali 41.000 sovjetskih vojakov, z Madžarskega pa 17.000. Demobilizacija v Sovjetski zve- zi bo končana tekom letošnjega leta in bo zajela vse rodove vojske. V zvezi z demobilizacijo je izjavil namestnik so- vjetskega zunanjega ministra Kuznjecov, da je vlada sklenila zmanjšati oborožene sile v želji, da bi pripomogla k popušča- nju mednarodne napetosti. Dejal je, da bi bilo zelo koristno, da bi se za podoben korak odločile tudi tri zahodne velesile.

V Zahodni Nemčiji ocenjujejo sovjetski korak o demobilizaciji kot »potezo dobre volje« in pravijo, da je to tudi na- daljnja ugodna podlaga za razorožitvene razgovore med zastopniki velesil. V ame- riških političnih krogih pa menijo, da zmanjšanje sovjetskih oboroženih sil za 300.000 mož ne pomeni velikega napred- ka, ker bo Sovjetska zveza še kljub temu razpolagala s tri in pol milijona vojakov, dočim imajo ZDA le 2,75 milijona mož pod orožjem.

NATO podpira angleške zahteve napram Nemčiji

Med Anglijo in Zahodno Nemčijo se že dalj časa vleče diplomatska borba, v ka- teri gre za precej visoke vsote, ki jih An- glija zahteva od Nemčije kot vzdrževal- ning za angleške zasedbene sile na nem- škem ozemlju. Najprej so si bili med obema deželama že tako daleč prijateljski, da Nemčija koncem zadnjega leta sploh ni več računala s tem, da bo mo- rala še dalje plačevati tujo zasedbo. Ven- dar se je v teku let gospodarski položaj Anglije bistveno poslabšal in treba je bilo iskati nove dohodke. Tako so se Angleži lepega dne spomnili, da imajo v Nemčiji še lepo število svojih vojakov, za katerih vzdrževanje je treba globoko segreti v državno blagajno. In to spoznanje je ro- dilo tudi posrečeno misel: te vojake naj tudi v bodoče plačuje Nemčija!

Tozadevna zahteva Anglije pa pri Nem- cih ni našla preveč razumevanja, marveč so se postavili po robu svojemu zavez- niku v okviru Atlantskega pakta. Zato Angliji ni preostalo drugega, kot da se je v tej zadevi zatekla po pomoč k osta- lim zaveznikom v NATO, ki so na svoji zadnji seji v sredo tudi pokazali, da jim je angleški zaveznik še vedno bolj pri srcu kot pa nemški. Nemčiji so priporo- čili, da tudi v bodoče še prispeva za vzdr- ževanje angleških zasedbenih sil na nem- škem ozemlju.

Državni predsednik Romunije umrl

V torek je v Bukarešti po daljši bolezn- ni umrl 72-letni državni predsednik Ro- munije dr. Petru Groza. Po drugi svetov- ni vojni je postal Groza ministrski pred- sednik komunistične vlade v Romuniji. Ta vlada je leta 1947 pripravila kralja Mihaela do odstopa. Dr. Petru Groza je ostal na položaju ministrskega predsedni- ka do leta 1952, ko je bil izvoljen na po- ložaj državnega prezidenta, kar je ostal do svoje smrti.

Slovenski ples

18. januarja v Celovcu

Kakor smo objavili že v zadnji številki našega lista, bo letošnji Slovenski ples, ki bo v soboto, dne 18. januarja v Delavski zbornici v Celovcu, nudil res za vsakega nekaj in bo ostal nepozabno doživetje za mlado in staro. Zadnjič smo le na kratko napovedali imena sodelujočih umetnikov, tokrat pa bi našim bralcem nekoliko bliže predstavili tri soliste ljubljanske Opere, ki bodo s svojim kvalitetnim petjem postregli za bogat kulturni užitek.

Da kar začnemo:

Sonja Hočvarjeva, ki je leta 1953 debutirala v ljubljanski Operi, pogosto nastopa tudi na raznih koncertih ter sodeluje v ljubljanskem radiu. V Operi pa poje in igra naslednje vloge: Rosino v Rosinijevem Seviljskem brivcu, Oskarja v Verdijevem Plesu v maskah, Lucio v Donizettijevi Luciji Lammermoor, Zofijo v Massenietovem Wertherju, Lucietto v Wolf-Ferrarijevih Štirih grobijanih, Olimpio v Offenbachovih pripovedkah, Adino v Donizettijevem Ljubavnem napoju, Ninetto v Prokofjevi operi Zaljubljen v tri oranže ter Zerbinetto v Straussovi Ariadni na Naxosu.

Miro Brajnik, že 12 let prvi tenor ljubljanske Opere, je dobro znan tudi na Koroškem zlasti z gostovanjem v celovškem mestnem gledališču, kjer je nastopal v operah Romeo in Julia, Rusalka in Štirje grobijani. Pogosto pa je tudi nastopal kot koncertni pevec na uspešnih koncertih v Avstriji, Nemčiji in Italiji. S posebnim uspehom je nastopil tudi na salzburškem festivalu.

Ladko Korošec je najprej nastopal v ljubljanski Drami, od leta 1944 pa je stalni član ljubljanske Opere. Ob uspešnih gostovanjih v Celovcu se je Korošec priljubil tudi koroški publiki, poleg tega pa je gostoval še v Trstu, Gorici, Pragi, Parizu, Wiesbadenu, Haagu, Utrechtu, Rotterdamu in Amsterdamu. Njegov repertoar je preobširen, da bi ga tukaj navajali, zapisali bi le toliko, da je Korošec s svojim edinstvenim basom in svojo igro, ki prekipeva od iskrenega humorja, znan in priljubljen doma in daleč po svetu.

Poleg teh umetnikov- pevcev bosta nastopila še dva baletna para — plesalci, ki so v okviru baleta ljubljanske Opere navduševali že mnoge tisoče.

Ob sodelovanju takega števila priznanih umetnikov Slovenski ples ne bo le družabna prireditelja za zabavo in razvedrilo, marveč bo hkrati tudi bogata kulturno-umetniška manifestacija. Da pa tudi tisti, ki ljubijo poskočne melodije in se radi zavrtijo v veselem plesu, ne bodo oškodovani, bo sodelovala še dolga vrsta priljubljenih muzikantov: plesni orkester radia ljubljana pod vodstvom Bojana Adamiča ter Avsenikov kvintet.

Naj bo besed dovolj, saj zdaj vsi veste, da bo Slovenski ples s svojim bogatim sporedom zadovoljil in navdušil vsakogar. Toda enega ne pozabite: Pravočasno si oskrbite vstopnice in tudi mize odnosno prostore si lahko vnaprej zagotovite!

Obnova avstrijsko-jugoslovanske meje

in zlobno početje neodgovornih hujskačev

Kakor smo že pred nedavnim poročali, je mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija izmenoma v Mariboru in Grazu proučevala vprašanja obnove meje med Avstrijo in Jugoslavijo. Na teh posvetovanjih so ugotovili, da mejnih markacij v zadnjih dvajsetih letih niso več obnovljali, zaradi česar je mejna črta na številnih področjih že precej nejasna in zamešana.

Na svojem zadnjem zasedanju v Grazu je mešana komisija podpisala konvencijo o obnovi meje na podlagi mejnih listin iz časa od 1920 do 1930. Sklenili so, da bodo z obnovo meje pričeli letos spomladi, vendar bo trajalo delo še kakšne dve ali tri leta. Prav tako so se sporazumeli, da bodo v bodoče mejne markacije pregledali vsakih pet let, da se tako preprečijo morebitni nesporazumi.

Sporazum mešane avstrijsko-jugoslovanske komisije je vsekakor pozitiven prispevek k ureditvi odnosov med obema sosednjima državama in ga bodo zato tudi pozdravili na obeh straneh meje. Toliko bolj pa je obsodbe vredno neodgovorno početje tistih hujskačev, ki tudi ob tej priložnosti ne morejo mimo tega, da ne bi izkričali svoje sovraštvo do sosedne Jugoslavije ter blatili njene organe in oblasti. Tako so na primer »Salzburger Nachrichten« — list, ki se je v protijugoslovanski in protislovanski gonji že pogostokrat posebno odlikoval — v tej zvezi zapisale, da so v zadnji vojni mnoge mejne kamne odstranili titopartizani, ker so

južno Koroško že smatrali za jugoslovansko ozemlje.

Takim in podobnim hujskačem, ki v zgodovini očitno niso ali nočejo biti preveč na tekočem, bi povedali le toliko, da so mejo med Avstrijo in Jugoslavijo že prej, preden so se pojavili prvi partizani, zločinsko odstranili nacistični osvajačji, ki jih na njihovem pohodu na jug niso ovirali mejni kamni, marveč so mimo vseh mej in zakonov z oboroženo silo prodirali in tuje dežele in jih vključevali v svoj tisočletni rajh, njihove prebivalce pa neusmiljeno preganjali, zapirali in streljali. To bi morali vedeti tudi nesramni pisniki, saj so krvavi časi fašističnega divjanja še v preveč dobrem spominu vsemu svobodoljubnemu človeštvu, posebno pa pripadnikom tistih narodov, ki so v zadnji vojni doprinesli največje žrtve za zmago pravice. In med temi je na enem izmed prvih mest nedvomno sosedna Jugoslavija, ki je kot mala država utrpela ogromno škodo ter izgubila 1.700.000 človeških življenj.

Če pri »Salzburger Nachrichten« kljub temu tako očitno zavijajo dejstva in nesramno hujskajo proti sosedni državi, potem je njihovo početje skrajno neodgovorno, ker nikakor ne more koristiti ureditvi medsebojnih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, marveč vzdruže med državami-sosedami le zastruplja in ovira ureditev skupnih vprašanj na prijateljski osnovi. Izgleda pa, da je prav to namen in cilj ljudi takega kova, ker jim pač ne gre za mirno in prijateljsko sožitje med narodi in deželami.

Pogodbe o skupnem evropskem trgu so stopile v veljavo

Z novim letom so stopile v veljavo pogodbe o skupnem evropskem trgu in atomski skupnosti, ki so jih sklenile in podpisale Zahodna Nemčija, Francija, Velika Britanija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Sklenjeno je bilo, da bo carina za medsebojno trgovanje teh dežel še eno leto veljala, dokler ne bodo izdelali točnih določil o medsebojni trgovini. Po enem letu bodo zmanjšali vse carine za trgovino med temi šestimi državami. V tem času bodo izdelali tudi osnove za enotno carino pri nakupu blaga v drugih deželah, ki niso članice evropske skupnosti.

Zadnje dni so se zunanji ministri šestih držav-članic »Male Evrope« spet sestali v Parizu, kjer so razpravljali o raznih upravnih vprašanjih v zvezi s skupnim tržiščem. V prvi vrsti je šlo za odločitev

o bodočem glavnem mestu »Male Evrope«, kjer bi imele svoj sedež vse tozadevne ustanove. Vendar razprava ni bila lahka, ker so se kar štiri mesta potegovala za čast, postati evropska prestolnica. Zato so se ministri po večdnevnem brezuspešnem posvetovanju sporazumeli, da bodo sedeže raznih ustanov prehodno razdelili na vsa štiri mesta. Tako bosta imela skupno tržišče in Evratom svoj začasni sedež v Bruslju, urad za premost in jeklo (Montanunion) bo ostal v Luksemburgu, dočim bodo evropsko investicijsko banko preložili v Milano, mednarodno sodišče pa v Den Haag.

Slej ko prej pa stremijo prizadete države za tem, da bi sedež vseh teh ustanov osredotočili v enem mestu, čim bo to mogoče izvesti. V ta namen se bodo ministri ponovno sestali še pred 1. junijem 1958.

Francozi imajo v novem letu nove težave

Francozi ne morejo biti z novim letom preveč veseli. Že z drugim dnem so stopili v veljavo predpisi o plačevanju povišanega dodatnega davka na vrsto hišnih električnih naprav med tem tudi na foto-grafske, radijske in televizijske aparate ter na razna jedila in drugo. S 6. januarjem pa so začele veljati povišane železniške tarife in podraženi vozniki listki v pariški podzemeljski železnici in na avtobusih. Sicer so z novim letom zvišali tudi mezde, vendar nesorazmerno z zvišanjem izdatkov. Najnižja osnovna mezda je sedaj 139,2 franka na uro v primeri s prej 133 franki na uro. V odstotkih znaša zvišanje mezd 5,5. Ta ukrep velja za okoli

80.000, to je za 7 odstotkov vseh francoskih mezdnih delavcev, ki prejemajo sedaj 1000 do 1500 frankov več mesečne plače.

Zaskrbljenost v Ameriki

Američani niso prepričani, da jim bo letošnje leto prineslo nadaljnje blagostanje. V zadnjih mesecih se je namreč zvišalo število brezposelnih in industrijska proizvodnja je padla. Obstojna zaskrbljenost, da bo letos brezposelnost še naraščala. Nekateri pa so v Ameriki spet mnenja, da se bo povečala prodaja na drobno, da bodo višje plače ter večja proizvodnja in več prihrankov.

Jugoslovanska industrija napreduje

Jugoslovanska industrijska proizvodnja v zadnjih letih postopoma narašča. Če postavimo proizvodnjo v 11 mesecih leta 1956 na 100, potem je proizvodnja v istem obdobju leta 1957 znašala 116. Po posameznih panogah se je industrija razvila takole: elektroenergija 123, premog 105, nafta 131, črna metalurgija 124, barvasta metalurgija 111, nekovine (cementi itd.) 119, gradbeni material 114, lesna industri-

ja 115, papir 113, kemična industrija 119, kovinska industrija 117, elektroindustrija 133, usnje in obuvala 114, guma 125, prehranjevalna industrija 126, grafična industrija 118 in tobak 85. Po posameznih republikah je bil narastek sledeč: Srbija 118 (osnova 100 leta 1956), Hrvatska 119, Slovenija 114, Bosna in Hercegovina 113, Makedonija 119 in Črna gora 109.

PO ŠIRNEM SVETU

Atene. — V svojih novoletnih poslasticah grškemu ljudstvu sta kralj Pavel in ministrski predsednik Karamanlis govorila tudi o Cipru. Grški suveren je med drugim dejal, da nič ne more zaustaviti boja ciprskih Grkov za samoodločbo. Premier Karamanlis pa je ugotovil, da je stvar ciprskih Grkov v preteklem letu napredovala in da bo kljub vsem težavam uspeša.

Djakarta. — Indonezijski predsednik Sukarno je ob novem letu izjavil, da je bilo preteklo leto za Indonezijo leto odločitve, letos pa bo treba te odločitve realizirati. Istočasno pa je izrazil upanje, da bodo v tem letu storjeni novi napori za stvar mednarodnega miru.

Moskva. — Na tovariškem večeru v Kremlju je ob prehodu iz starega v novo leto prvi sekretar sovjetske partije Hruščev dvignil in izpil čašo na zdravje predsednika ZDA Eisenhowerja. Pri tem je dejal, da bi bilo možno rešiti večino vprašanj, če bi med ZDA in SZ prišlo do sporazuma. Hruščev bi bil tudi za odpravo vseh armad, vendar pa potrebuje Sovjetska zveza zaenkrat še močno vojsko.

Bombay. — Organizacije žensk iz Indije, Burme, Indonezije, Pakistana in Ceylona so predlagale, naj bi bila prihodnji mesec v Colombu azijsko-afriška konferenca žensk. Nanjo bodo povabljeni kot opazovalke zastopnice mednarodnih ženskih organizacij in posameznih specializiranih agencij ZN.

Chicago. — Namestnik ravnatelja ameriškega programa za teledirigirane izstrelke general Barclay je povedal, da bodo imele ameriške sile v Evropi na pomlad balistične projekte z dosegom 2400 km, med njimi tudi izstrelke znamke »Jupiter«.

New York. — Predsednik pravnega odbora ameriškega kongresa demokratijski poslanec Emanuel Celler je izjavil, da je Eisenhowerjeva najvišja dolžnost do svoje domovine, da odstopi s položaja predsednika, če mu zdravje ne dopušča, da sam prevzame vso odgovornost za svoje delo.

New Delhi. — Med Indijo in Češkoslovaško je bil sklenjen sporazum, po katerem bo CSR sodelovala pri izgraditvi velike metalurške tovarne v Indiji. Tovarno, ki bo proizvedla 45.000 ton tehničnih proizvodov na leto, naj bi dogradili do leta 1964. Ta korak pa naj bi tudi poglobil gospodarsko sodelovanje obeh dežel.

Pariz. — UNESCO je razpisal anketo, ki je pokazala, da študira zdaj v Franciji 16.877 tujih študentov. Samo še v ZDA študira več tujih študentov, in sicer 36.494. Sledijo Sovjetska zveza z 12.300 tujimi študenti, Argentina z 10.782, Velika Britanija z 9723 študenti. Na Bližnjem vzhodu študira največ tujih študentov v Egiptu, in sicer 3671, na Daljnem vzhodu pa na Japonskem, 3137. Na sploh pa je odšlo v predlanskem letu študirat na tuje skupno okrog 150.000 študentov, ki so jim dali 75.000 štipendij.

Los Angeles. — Poveljstvo ameriških letalskih sil je objavilo, da bodo z oporišča v Camp Cooku v Kaliforniji po vsej verjetnosti izstrelili prve rakete na daljavo po 5000 milj. To oporišče, ki je kakih 170 milj oddaljeno od Los Angelesa, bodo bržčas uporabili tudi za preizkušanje satelitskih raket.

Berlin. — Vzhodna Nemčija namerna zgradi potniška in transportna letala, ki bodo lahko letela brez pristanka do 3000 km daleč. Letala bodo dosegla hitrost 850 km na uro ter bodo lahko prevažala po 42 do 72 potnikov.

Bonn. — Kancler Adenauer je na sprejemu ob svojem 82. rojstnem dnevu izjavil, da so napravili predlogi predsednika SZ Bulganina o pogodbi o nenapadanju in konferenci najvišjih predstavnikov zahodnih držav in ZSSR nanj dober vtis. Ko je govoril o lastni politiki napram SZ, je dejal, da je pripravljen poskusiti nove načine za zблиžanje z Rusi.

Kmetijske poklicne šole

Vsa leto se po 1. novembru prične pouk na »kmetijskih poklicnih šolah« (Landwirtschaftliche Berufsschulen). Ta pouk se vrši navadno dvakrat na teden in traja nekako do 15. aprila prihodnjega leta. Te šole so z malimi izjemami priložne obstoječim ljudskim šolam in v njih poučujejo v glavnem ljudskošolski učitelji. Namenjene so izobrazbi širokih plasti kmečkega mladinskega naraščaja in jih je treba strogo razlikovati od kmetijskih strokovnih šol, katerih ima vsak okraj le eno, če izvzamemo obe slovenski šoli, katerih pa ne vzdržuje država. Te strokovne šole so namenjene, kakor pove že ime šole samo, strokovnemu šolanju bodočih gospodarjev in gospodinj in zahtevajo od učencev gotove predpogoje. Poleg tega so kmetijske poklicne šole brezplačne, medtem ko so z obiskom strokovne šole združeni precejšnji stroški. Zaradi pomanjkanja prostorov nikakor nismo, da bi vsak bodoči gospodar obiskoval takšno strokovno šolo in je v zadnjih desetletjih le majhen odstotek tistih, ki so podedovali kmetije, imel tudi izobrazbo v kmetijski strokovni šoli.

Kmetijsko poklicno šolstvo sega s svojimi začetki v prva leta po prvi svetovni vojni. Prav pri nas na Koroškem so bile ustanovljene prve kmetijske poklicne šole na ozemlju Avstrije. Druge zvezne dežele so sledile mnogo pozneje, nekateri sploh šele v zadnjih letih. Tako je koroško kmetijsko poklicno šolstvo danes že visoko razvito in ga posnemajo v drugih avstrijskih deželah. Spoznanje, da je kmečki mladini po končani ljudski šoli, katera posreduje bolj splošno znanje, treba nuditi posebno izobrazbo, katera se nanaša na njene poznejše naloge, je bilo odločilno, da so sklenili odgovorni krogi zakon o nadaljevalnih šolah, kakor so jih takrat imenovali. Kot pove že ime samo, se je v tej šoli v glavnem nadaljeval pouk ljudske šole, poleg tega pa se je seveda tudi takrat že pričelo s poukom o poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu in gozdarstvu. Ustanovitev takšne šole je bila takrat še odvisna od sklepa krajevnega šolskega sveta. Pouk se je vršil navadno ob nedeljah po maši in poučevali so učitelji brezplačno.

Izkušnje pa so kmalu pokazale, da je treba postaviti pouk v vseh predmetih na enoten temelj, namreč na kmetijstvo. Učni načrti so se spreminjali, treba je bilo iti s časom, šolati učiteljstvo in tako je v teku let nastala »kmetijska poklicna šola« v pravem pomenu besede. Soloobvezni so vsi fantje in dekleta po končani ljudski šoli tja do sedemnajstega leta, če ne obiskujejo v tem času kakšne druge šole. Seveda to ni ravno idealno, ker obiskujejo danes to šolo poleg onih, kateri hočejo ostati na kmetih, tudi tisti, kateri iz kakršnih koli vzrokov ne dobijo učnih mest v obrti ali pa za tak uk niso sposobni. Vsi ti mladinci seveda nimajo pravega interesa za temeljito izobrazbo v kmečki stroki in tako pouk deloma le ovirajo in

otežkočajo. Trenutno pa ni nobenih izgledov, da bi se po vaseh ustanovile tudi še posebne šole za pomožne delavce itd. Ugodnejše bi seveda bilo, če bi kmetijsko poklicno šolo obiskovali le tisti, kateri hočejo ostati na kmetih in imajo zato naraven interes na solidni izobrazbi.

Pouk v kmetijski poklicni šoli je za bodočega kmeta in kmetico ter za kmečke delavce neprecenljive vrednosti. Saj je to iz uvodoma navedenih vzrokov edina in zadnja priložnost za mladega človeka, da se pripravi za svoj poklic. Danes, ko ima vsaka obrt in vsaka stroka svoje strokovne poklicne šole, si tudi bodočega kmeta ne moremo več misliti brez poklicne izobrazbe. Kje pa naj bi se bodoči gospodar drugje naučil n. pr. pravega obdelovanja zemlje, pravega gnojenja z umetnimi gnojili, pridelovanja dobre krme in krmiljenja živine po najnovejših spoznanjih, mlekarstva itd. itd.

Naravno je, da zahteva učni načrt načelno ločen pouk za fante in dekleta. Le tam, kjer je število šolarjev zelo nizko, se del tega pouka vrši skupno.

Knjižni dar SPZ za leto 1958

Branko Čopič: Doživljaji Nikoletine Bursača

Z letošnjim knjižnim darom Slovenske prosvetne zveze smo dobili tudi bogato ilustrirano knjigo z naslovom »Doživljaji Nikoletine Bursača«, ki jo je spisal Branko Čopič, kateri spada brez dvoma v vrsto najpomembnejših predstavnikov sodobne srbske književnosti. Kritiki mu zlasti priznavajo, da je izmed vseh jugoslovanskih pisateljev znal najbolj s prirodnim, ljudskim prijemom zajeti in oblikovati dogajanja velike osvobodilne borbe, ki so jo jugoslovanski narodi na strani vseh svobodoljubnih narodov sveta vodili proti fašističnemu nasilju in si v neizprosno boju na življenje in smrt izbojevali svobodno življenje v novi neodvisni Jugoslaviji.

Že v mladih letih je sodeloval pri naprednem tisku in je v srbsko književnost uvedel nov, dotlej neznan svet: male ljudi iz svojega domačega kraja, njihove značaje, tegobe in borbe. V svojem pisateljevanju se vedno rad in z uspehom povrača na področje mladinskega slovstva ter je napisal dolgo vrsto mladinskih del, pesmic, črtic, igrice, humoresk in novel.

»Doživljaji Nikoletine Bursača« se uvrščajo med najboljše, kar je bilo v jugoslovanski književnosti doslej napisanega iz velikih dni komaj pretekle dobe. Ti doživljaji so novi, sveži in svojevrstni že po izbiri glavnega junaka, še bolj pa po pisateljevem gledanju na človeka in svet. Nikoletina Bursača nam predoči pisatelj že kot bosonogega pobalnička, ki ga je njegov ded praznično oblečenega pripeljal prvič v šolo. Vidimo ga, ko kot petletni malček pazi na hišo in svojo dveletno sestrico, hkrati pa preganja lisico, ki krađe kokoši. Tako sodoživljamo razne nje-

Tvarina, katera se poučuje v kmetijskih poklicnih šolah, je zelo obširna in spričo omejenega časa, ki je na razpolago, jo bo obvladal le tisti, ki šolo redno obiskuje. Snov je razdeljena na tri leta in se pouk dotakne vsega, kar utegne kmetu pozneje koristiti.

Učni načrt za fante predvideva v prvem letniku pouk o pravnem obdelovanju zemlje, pouk o lastnostih in uporabi gnojil, v drugem letu sledi potem rastlinstvo z vsemi posameznostmi pravilne setve, nege in žetve in v tretjem letu kot krona vsega sledi živinoreja. Poučuje se o različnih živinskih pasmah, o pravnem krmiljenju z ozirom na različno krmilno vrednost raznih rastlin in drugih krmil, dalje mlekarstvo, prašičereja, vzreja telet itd. itd. Seveda se obravnavajo tudi vsa vprašanja okrog modernih strojev, o njih nabavi in njihovem negovanju.

Dekleta pa se uče šivanja na modernih šivalnih strojih, pletenja in drugih ročnih del. Izdelujejo celo že praktične vsakdanje obleke. V deloma krasno opremljenih kuhinjah kuhajo in pečejo. Ta kuharski

gove dogodivščine, ki so našega junaka čakale v stari jugoslovanski vojski, kjer so ga kot kmečkega človeka pošiljali v »pasjo četo svinjskega bataljona« in v »volovski motorizirani polk«, dokler ni našel pot do partizanov in si pridobil sloves junaka, slavnega mitraljezca in pozneje priljubljenega komandirja čete.

Knjiga je prepojena z iskrivim humorjem in se bo nje junak — Nikoletina Bursača — gotovo priljubil vsakemu bralcu. Njegove »Doživljaje« pa dobite z letošnjim knjižnim darom SPZ za skupno ceno 25 šilingov pri krajevnem prosvetnem društvu ali pri SPZ v Celovcu.

Solisti baleta ljubljanske Opere v celovškem gledališču

Škoda, da je bilo zaradi pomanjkljivega ali prepozna obvestila o gostovanju solistov baleta ljubljanske Opere v Celovcu mnogo ljubiteljev zavidno visoke plesne umetnosti prikrajšanih za nevsakdanji izredni užitek.

Publika pa, ki je baletu prisostvovala, je dajala svojim občutkom duška s hrupnim aplavzom in odobravanjem, kar so priznani umetniki v polni meri zaslužili. Izglajene, vezane kretnje, živahnost in ritem, vse to je občinstvo, med katerim so bile tudi številne vidne osebnosti javnega življenja, fasciniralo do skrajnosti. Kar so noge in roke plesalcev-solistov risale v prostor in izražala čustva, nagibe in slutnje, v besedi ni mogoče izraziti in v kratkih vrsticah niti najmanj dojeti.

Ansambel: solistke Tatjana Remškar, Breda Šmid-Sever, Majna Sevnik in soli-

pouk obsega vse, od jedilnika za navaden delavnik do prazniško pogrnjene mize z izbranimi jedili in pecivom. Cilj tega pouka je, da se dekleta nauče poleg temeljev kuharske umetnosti tudi tega, da znajo pozneje vsak kuharski recept uresničiti. Teoretični pouk pa se bavi s praktično ureditvijo kuhinje, z nego stanovanja, s pranjem, krpanjem in likanjem, z nego bolnikov in dojenčkov in dalje z vsem delom kmečke gospodinje v gospodinjstvu, v hlevu, na vrtu, na polju itd. itd. Skratka ni mogoče naštetih v okviru časopisnega članka vseh vprašanj, katerih se tukaj dotaknejo.

Poleg tega poklicnega pouka se seveda tako pri fantih kakor tudi pri dekletih poučuje računstvo in nemščina. V računstvu se bavijo z vsak dan potrebnimi računi o nakupu in prodaji itd., v jezikovnem pouku pa izpolnjujejo razne formulacije, pišejo prošnje in vloge na urade itd. itd. Spoznavajo pa tudi ureditev države, dežele in občine ter njihove delokroge; jasno, da pouk obsega tudi vsebino najvažnejših zakonov, ki se tičejo kmetijstva, vsebino zakonov o socialnem zavarovanju in drugo.

Iz zgoraj navedenega je lahko spoznati, koliko koristnega se v kmetijski poklicni šoli mladina lahko nauči, če jo pridno obiskuje. Kdor se tu pridno uči, naj bi skušal svojo izobrazbo izpopolniti še na kakšni kmetijski strokovni šoli in dekleta v gospodinjstvi šoli. Kajti temeljita izobrazba je najboljša dota!

Avstrijski slikarji v New Yorku

Slikarji iz Zahodne Nemčije že nekaj časa razstavljajo svoje umetnine v New Yorku, v muzeju moderne umetnosti. V zadnjem času pa so se nemški slikarji pridružili tudi avstrijski slikarji in prvič v novejšem času tu razstavili v večjem obsegu. Avstrijske slikarje zastopa Alfred Kubina, Kokoschka, Schiele in grafik Margareta Bilger.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Če upoštevamo, da je obstajalo po podatkih uradne statistike, ki jo prizna tudi manjšina, v šolskem letu 1955/56 skupno 1125 nemških razredov državnih ljudskih šol, ki jih je obiskovalo 30.507 učencev (torej povprečno 27 učencev na razred), ter 169 razredov nemških državnih šol s skupno 4348 dijakami (torej manj kot 26 učencev na razred)⁷⁴ ter poleg tega še sedem nemških samostanskih srednjih šol, da imajo nadalje nemški Južni Tirolci možnost visokošolskega šolanja v Avstriji s popolnim priznanjem vseh položenih izpitov in doseženih diplom in naslovov v Italiji za vse vrste akademskih poklicev, da se nu-

⁷⁴ Pripomba: Italijani so imeli v istem šolskem letu 507 razredov ljudskih šol z 12.111 učenci (torej okrog 24 učencev na razred) ter 268 razredov srednjih šol s 6910 dijaki (torej nad 27 učencev na razred). Ladinici so imeli 70 razredov ljudskih šol s 1.915 učenci, (torej nad 27 učencev na razred) ter svojo lastno srednjo šolo.

di mladini manjšine vsestranska gmotna podpora za obisk višjih šol — potem so to razvojne možnosti, ki jih ne uživajo niti Italijani v lastni državi niti Nemci v Avstriji sami.

Povojni razmah zadrug

Izredno močno je razvita v Južni Tirolski gospodarska samopomoč v obliki združništva. Pri močni veljavi kmetijstva v deželi je kaj razumljivo, da prednjači kmečko združništvo. Pred prvo svetovno vojno ne po številu, ne po gospodarskem pomenu davno ni bilo tako razvito. Prednjačile so kreditne zadruge sistema Raiffeisen,⁷⁵ poleg njih je delovalo še nekaj šibkih vinogradniških, sadjarskih in mlekarskih zadrug ter malih združnih elektrarn. Vse te zadruge so bile včlanje-

⁷⁵ Pripomba: Prva kreditna zadruga Južne Tirolske je bila ustanovljena leta 1889 (Prva slovenska Hranilnica na Koroškem že leta 1872. prva kreditna zadruga v Italiji leta 1864!).

ne v skupni Tirolski zvezi v Innsbrucku. Razmejitev jih je odtrgala od dotadnjih central ter tako izsilila organizacijsko osamosvojitve, vendar z vsemi posledicami zožitve na mnogo manjši prostor in članstvo. Tudi organizacijska osamosvojitve ni bila enostavna. Do leta 1929 je sicer v Južni Tirolski veljal še naprej stari avstrijski združni zakon, po tem letu pa je tudi v tem nastala sprememba z uvedbo splošnega italijanskega civilnega zakonika kot podlage za nadaljnje združno delovanje. V letih svetovne gospodarske krize 1930—1932 je prišlo več južno-tirolskih zadrug v gospodarske težave. Precstali ter revizijski zvezi, ki je delovala od leta 1919 dalje, je ukinil samostojnost in delovanje leta 1936 fašistični režim. Za kreditne zadruge je v ostalem izšel nato 26. avgusta 1937 nov poseben zakon ter je bilo njihovo delovanje ter ustanavljanje teh zadrug zavisno od privoljenja rimske vlade.

Združništvo je v Italiji izredno močno, vendar krajevno zelo različno razvito. Še vse do danes ne pozna enotne vsedržavne povezave, marveč je deljeno na tri velike organizacije: Najmočnejša in najstarejša je socialistična, ki šteje okrog 10.000 zadrug z nad 3 milijoni članov. Klerikalna šteje okrog 9.000 zadrug z

okrog dvema milijoni združnikov. Kot enotna vsedržavna trgovska organizacija za oskrbo kmetijskih potrebščin ter glavni odkupovalec, predelovalec in izvoznik kmetijskih proizvodov deluje s poslovalnicami po vseh večjih krajih »Federazione Italiana dei Consorzi Agrari«, ki je več ali manj nevtralna. Od zadrug imajo največji pomen konzumne zadruge, sledijo jim stavbne zadruge ter delovne in produkcijske zadruge vseh vrst. Izredna razkasanost italijanske kmečke posesti je povzročila izredno močan razvoj obdelovalnih zadrug, ki upravljajo nad en milijon hektarjev zemlje! Vendar je njihov pomen največji v stari Italiji ter na jugu države. Po podatkih Ministrstva za delo v Rimu je obstajalo sredi leta 1953 v Italiji okrog 28.000 zadrug!

Tudi po italijanskih predpisih so zadruge vpisane v sodnijski register, poleg tega pa še v posebne registre pri vrhovnih političnih uradah pokrajine, to zaradi posebnih davčnih olajšav in državnih podpor, ki jih uživajo. Revizijska zadruga je pravtako obvezna, vendar je ne izvajajo združne zveze, marveč državni Uradi za delo.

(Nadaljevanje sledi)

Kulturna prireditev v Bilčovsu

Na Štefanovo je vaško in okoliško prebivalstvo spet do zadnjega kotička napolnilo dvorano pri Miklavžu. In zakaj tudi ne: Slovensko prosvetno društvo »Bilka« je povabilo na kulturno prireditev, ki jo je pripravilo za izreden vložek med prazniki. Med prazniki, ki sovpadajo v čas, ko imajo tudi na kmetih več časa za odih in si privoščijo boljše užitke za želo-dec in grlo, je brez dvoma zelo umestno, da prosvetno društvo, ki je za to po svojem namenu poklicano, poskrbi tudi plemenito hrano za duha in srce. To je naše prosvetno društvo tudi letos storilo na zadovoljivo visoki ravni.

Znano je, da razpolaga naša pevka in igralska skupina za naše podeželske razmere z izredno dobrimi in nadarjenimi močmi. Gledalci in poslušalci nikdar niso bili razočarani, kadar so prišli na naše prireditve, temveč vedno prijetno prese-nečeni. Ljudje pravijo, da se zares »izpla-ča« prisostvovati odrskim prireditvam SPD »Bilka« ter si jih vedno znova želijo. To dejstvo so številni ljubitelji našega kulturnega udejstvovanja potrdili ponovno tudi zadnjič.

Ko se je dvignil zastor, je nastala v dvorani tišina, pred množico pa je bil na odru formiran pevski zbor domačih fan-tov. Trenutek po tem je zadonela v dvora-no prelepa in ubrano zapeta domača pe-sem, kipeča iz srca ter je našla pot v srce slehernega v prostoru. Občinstvo je bilo kakor zamaknjeno in v neizrekljivi sreči uživalo utrinek umetnosti domače poezi-je in melodije. Vsem se je zdelo, da so kakor v svetišču, v hramu umetnosti, saj je naša po vseh glasbenih pravilih podana pesem zares naša last in naš ponos. Spon-tano in prekipevajoče navdušenje in vi-

haren aplavz je bil izraz volje in želje, da bi hoteli lepo petje poslušati brez pre-stanka. Ljudstvo, ki ga lepa pesem in me-lodija opaja, prikazuje lep značaj, umet-nost ga vodi k vedno večji lepoti in do-broti.

Nato je spregovoril pozdravne in vzpod-budne besede podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Janko Ogris, znani za-

služni prosvetaš v domačem kraju kakor dobro odrezale. Nad vse zadovoljni gle-dalci in poslušalci so igralski ansambel nagradili z burnim ploskanjem. Tudi upri-zoritev te igre je znova dokaz, da si naše ljudstvo še vedno želi te zvrsti kulturne dejavnosti.

igralski pokazali, da našemu društvu po pravici pripada pomen kulturne ustanove. Če mimogrede povemo, da je snov igre vzeta iz življenja našega ljudstva v Podjuni, Rožu in Zilji, moramo predvsem poudariti, da so jo igrali odlično. Nikdar nismo štedili v naših poročilih o raznih igrah s pohvalo igralcem ter smo morda kdaj pa kdaj pretiravali. Toda, kar smo videli pri tem nastopu, lahko trdi-mo, da zaslužijo igralke in igralci vse priznanje in sicer brez pre-tiravanja. Čudili smo se, kako so se mogli igralci tako poglobiti v svoje vloge, da so jih podali pristno in doživeto. Čeprav smo tudi kritični, moramo povedati, da nas je imenovana igra izredno zadovoljila, ker igrali so jo tako živo, kakor bi na deželi ne mogli pričakovati. Ne moremo vseh vlog navajati, toda naglasiti moramo, da so glavne in vidnejše vloge, kakor Jerica, Križnik, Drnolka, Povoden in tako dalje, nad vse

Dodamo še našim dragim prosvetašem,

Jubilej vzpenjače na Osojščico

Pred nekaj dnevi so praznovali trideset-letnico vzpenjače na Osojščico. Vzpenja-ča je pričela obratovati 4. januarja 1928 ter od tega časa prevozila na Osojščico več ko 4 milijone oseb. Naprava je za

igralcem in pevcem, da se ob laskavi po-hvali, ki jo stoođotno zaslužijo, ne pre-vzamejo, temveč jim bo pobuda za nadalj-njo tako in še uspešnejšo dejavnost. Ne opustite te dejavnosti, ker hvaležni vam bomo! Vaše lepo in uspešno delovanje bo lahko tudi zgled za druge kraje po naši lepi domovini in tudi to je velika zasluga v našo skupno korist.

Deželna vlada je podelila častni križ 13-letnemu fantu

Trinajstletnemu šolarju Erichu Peterja-nu iz Leiniga je deželna vlada pred ne-davnim podelila »Koroški častni križ« za posebne zasluge na področju ognjegasne in reševalne službe. Deček je kot pastir pasel krave. Meseca novembra, ko je bilo že hladno, se je zgodilo, da je dveletni otrok padel v bližnji potok ter ga je pre-cej globoka voda že odnašala. Brez po-moči bi bil otrok neizogibno utonil. V tem trenutku je priskočil na pomoč po-gumni pastir. Kljub temu, da ni več pla-vanja, je brez oklevanja skočil v ledeno mrzlo vodo, ki mu je segala do grla, in se z naporom priboril do otroka ter ga zadnji hip rešil gotove smrti in spravil na suho. Zaradi tega smelega in plemenitega dejanja so šolarju, ki živi kot rejenc pri neki družini, izražali vsi ljudje pohvalo, de-želna vlada pa mu je kot zasluženno priznanje podelila častni križ.

Borovje pri Pliberku

V soboto zvečer, ko je pokrajino že za-grnila noč, je v naši soseski preminul Avgust Apovnik, p. d. stari Makov oče. Po kratki boleznii mu je v 84. letu starosti smrt preragala nit življenja. Z rajnim Ma-kom je odšel za vedno od nas sosed, ki se je kakor mnogo drugih kmetov s težavo prebijal skozi življenje. Delo in skrbi so ga spremljale od zibelke do groba. Zma-govati je moral neštete težave, boriti se je moral ter prebroditi hude stiske, ki so prišle nad kmečko gospodarstvo. Skratka: posebno kaj dobrega pokojni oče ni imel v življenju. Vendar je vztrajal, trpel in garal ter vzdržal na grudi, ki ima kore-nine v globočino.

Pozneje je oddal svojo kmetijo Pavlu Kralju, ki se je kot mlada sila zaril v zem-ljo in jo v potu svojega obraza ohranjuje sebi in naslednikom. Stari oče pa kot pre-užitkar ni sedel v kot in užival brezdolje, temveč je do skoraj zadnjega dne svojega življenja delal in pomagal, kjer koli je sma-tral za potrebno. Zaradi te njegove delav-nosti je nastala zdaj vrzel v domači hiši.

Po svojem značaju je bil pokojni lik naše okolice. Dober in ustrezljiv sosed je bil vsakomur in sovražnikov ni imel. Po svoji zavesti in prepričanju je bil sloven-ski človek, česar nikoli in nikjer ni tajil. Svojo narodno zavednost je v dejanju storil povsod in vedno, posebno je storil svo-jo narodno dolžnost ob volitvah, kakor mu je velevala poštena vest.

Minuli terek je pokojnega Makovega očeta spremilo lepo število ljudi na nje-govi zadnji poti na njivo miru v Libuče. Zadnjo čast so mu izkazali sorodniki, so-sedje in mnogi drugi znanci. Po pogreb-nih svečanostih je pokojnikove telesne ostanke zagrnila hladna zemlja, pogrebci so se razšli in ostal bo samo še spomin nanj, ki je med nami živel, se trudil in z nami delil vesele in žalostne dogodke.

Celovec

Tiskovni urad celovškega magistrata poroča, da je v Celovcu rojeni Jožef Kopper, ki živi že več let v Floridi, poslal ob letošnjih praznikih ček za 10 dolarjev v korist ubogim v mestu. S Kopperjem se je leta 1956 sestal koroški deželni glavar Wedenig, ko se je mudil v Združenih drža-vah Amerike.

Meseca decembra je obrtna oblast ce-lovškega magistrata podelila pet novih

obrtnih dovoljenj in dovolila ustanovitev treh obrtnih podružnic. Nadalje je obrtna oblast dovolila dve razširitvi obrti in potrdila eno najemniško obrtno razmerje. V istem časovnem razdobju so 12 obrtnih dovoljenj izbrisali.

Pri mestnem magistratu obstoja občinski posredovalni urad, ki v gotovih primerih izravna različne spore med ljud-mi brez sodnega postopka. V minulemu le-tu je tej ustanovi uspelo v mnogih primerih, predvsem kar zadeva žalitve časti, da so se sprte stranke brez posredovanja sodnika poravnale, v več primerih pa trdovratnost nasprotujočih si strank ni vodila do zaželjenega uspeha ter so rajši sodnim potom obravnavale svoja nesoglasja. Pri poravnalnem posredovanju je občina prejela 2045 šilingov globe, kateri znesek je bil nakazan okrajni preskrbo-valni zvezi za važne socialne namene.

Bače

Neverjetno srečo sta imela dva človeka, ki sta skoraj v neodgovorni lahko-miselnosti hotela prekoračiti Baško jeze-ro, ki je pokrito le z zelo tanko ledeno ploščo, deloma pa še sploh ni zamrzne-no. Šofer Rudolf Moser in Irmgard Eich-holzer sta nastopila to tvegano pot. Komaj sta prišla kakih 30 metrov od obrežja, se je led že udril in zdrknila sta v mrzlo vo-do, ki je na tem kraju globoka okoli 3 me-tre. Dogodek je opazil gostilničar in trgo-vec Janez Trink ter ponesrečencema ta-koj pohitel na pomoč. Onadva pa, ki sta bila tako rekoč v življenjski nevarnosti, sta se s skrajnim naporom še sama mogla povzpeti na trdnejšo ledeno ploskev. Na srečo ni bilo hujših posledic, samo nepri-čakovano sta se temeljito osvežila v hladni kopeli.

Črgoviče — Blato

Prejšnji petek se je mlademu 21 let star-emu Fricu Fledlu, Breznikoveemu sinu na Blatu pri Pliberku, pripetila huda nesre-ča. Fant dela na posestvu v Črgovičah, ki je last Breznikove družine. Vse delo in skrb na tej kmetiji, ki jo bo pozneje prevzel, je slonelo na njegovih ramah. Omenjenega dne je gnal konja h kovaču v Strpno ves. Ko se je vračal, se je iz neznanega vzroka zgodilo, da je padel na tla in obležal hudo poškodovan v neza-vestnem stanju. Ljudje, ki so nesrečo vi-deli, so ga spravili pokoncu in je na čudo

še sam prišel domov. Pri padcu mu je namreč počila lobanja ter se je poškodo-val tudi na hrbtu. Potem pa so nastale komplikacije in v nedeljo so ga morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

Ponesrečenemu fantu, ki ga imajo zara-di njegovega mirnega in lepega značaja radi vsi, kateri ga poznajo, želimo, da bi mu v bolnišnici kmalu pomagali in ga spravili na noge, da bo spet kakor prej marljivo skrbel za kmetijo v Črgovičah, kjer naj bo nekoč zadovoljen in srečen gospodar.

Razne vesti iz Koroške

Čez Ljubeljski prelaz so voznje z mo-tornimi vozili ustavljene. Od km 28 je Ljubeljska cesta zasnežena do 35 cm, na jugoslovanski strani pa dosega snežni zameti okoli 1 meter. Zaradi poledice je avtomobilski promet zelo oviran tudi na Bajtiški cesti proti Selam ter so začasno ustavili avtobusni promet.

Meseca decembra so uradniki tehniške-ga oddelka v Krivi Vrbi na področju žen-darmerijskega poveljstva za Koroško na-stopili proti voznikom motornih vozil s 27 posvarili, z 240 kaznimi v lastnem ob-močju in 89 prijavi. Proti drugim ude-leženecem cestnega prometa so izrekli 7 posvaril, naložili 61 kazni v lastnem ob-močju ter storili 27 prijav.

Na Podkorenski cesti je zelo priljubljen teren za sankanje. Mladina se tega športa zelo rada udeležuje. Toda cesta je zaradi strmin in ostrih ovinkov zelo nevarna in že v pretekli zimi se je pri sankanju pri-merilo več hudih nesreč. Tudi letos se je minulo soboto proti večeru pripetila pri tem zimskem športu precej težka nesreča. Dva fanta, 17 letni Herbert Inze in 15 letni Ewald Stergulz, sta se sankala ter na najnevarnejšem ovinku z veliko brzino treščila v obcestni zid. Pri tem sta se oba občutno poškodovala.

Na Metlovi pri Dobri vesi je pol drugo leto stari Herman Mišič padel v banjo, ki je bila napolnjena s toplim lugom. Zaradi jedkovine luga poškodovanega fanta so morali spraviti v bolnišnico v Celovec.

Na Djekšah je preužitkarja Jerneja Jandla dohitela tragična smrtna nesreča. V gospodarskem posloju Angele Slama-nig so ga našli mrtvega. Kakor ugotavlja preiskava, domnevajo, da je Jandl padel

tujski promet na Koroškem velikega po-mena, ker je Osojščica mikavna in vab-ljiva turistična točka. Iz kraja se nudi iz-letnikom prelesten razgled po naši lepi domovini, pozimi pa je nekoliko višje ide-alno prizorišče za smučarski šport, kamor so tudi napeljali žičnico.

Že prvo leto obratovanja so prevozili 96.000 potnikov, kar je bilo za takratni čas in za začetek zelo zadovoljivo. V le-tih težke gospodarske stiske pa je zani-manje za vzpenjačo in izlete občutno na-zadovalo ter so leta 1936 prevozili samo še 49.000 ljudi. Po vojni pa je pričela frekvenca naraščati in leta 1956 je znašalo število prepeljanih oseb 233.700, minulo leto pa 266.000. Pri prevozu teh ogromnih množic je potrebno posebno naglasiti raz-veseljivo dejstvo, da se v vseh letih obra-tovanja vzpenjače na Osojščico ni pripetila nobena nesreča.

po stopnicah ter ga je pri tem zadela srčna kap.

Na samotnem kraju rikarjeveške ceste je neki 15 letni fant srečal pred nedavnim 82 let starega od občine preskrbovanega Antona Königa. Fant je starčka ustavil in mu izmaknil iz žepa denarnico, v ka-teri je imel od svoje skromne rente pri-hranjenih 561.50 šilinga. Stari mož je ne-pripravilno prosil, naj bi mu vendar pustil edini denar, ki si ga je s težavo prihranil, fant pa je kljub temu ušel z denarnico. Pozneje so malopridneža prijeli sinčeveški orožniki in rešili denar, zlikovca pa pri-javili pristojni oblasti.

Dravski most pri Lipici je od 8. januarja do vključno 19. februarja zaprt za vzozni in avtomobilski promet z izjemo motornih koles. Ukrep je bil potreben zaradi tega, ker izvajajo na mostu pregradnje. Promet za vozove in avtomobile preko Drave je mogoč čez velikovski oziroma labotski most.

Beljaška policija je v noči od sobote na nedeljo zaradi izgredov v pijanosti nasto-pila proti šestim osebam. Stiri izmed teh, med temi dve ženski, je aretirala in jih zaprla tako dolgo, dokler se niso iztrepz-nili.

KOLENDAR

Petek, 10. januar: Pavel
Sobota, 11. januar: Higin
Nedelja, 12. januar: Alfred
Ponedeljek, 13. januar: Veronika
Torek, 14. januar: Hilarij
Sreda, 15. januar: Pavel
Četrtek, 16. januar: Marcel

Premražene živalce

Ko se prvim jutranjim žarkom umakne sivi januarski mrak, huščne izpod strehe mala, komaj vidna senca — palček! S premraženimi nožicami se je komaj obdržal na okenski polici. Njegove črne očke strmijo skozi lesketajoče se okensko steklo, prevlečeno s tanko ledeno plastjo. Ko se je frfotaje z lačnim kljunčkom nekajkrat zaletel v okensko steklo, so se zavetile opazujoče dečje oči v kuhinji, kjer je v štedilniku že prasketal ogenj in jo ogreval. Ročica je segla po kljuki, korak je bil neslišen, a palček je že zopet odletel na streho. Na okensko polico se je iz drobne ročice usulo semenje, pomešano s krušnimi drobtinami. Obrazek, ki se je tiščal stekla, je zopet izginil. Ko je na goli poledeneli vejici zaščinkala črno-pisana sinica, je palček že zopet stopical po okenski polici in zobal, zobal. Skozi rahlo priprto okno je smuknil v prostor med oknom. Tu je bilo toplo. Naščeperil se je in se stisnil v kot. Na polici pa je že brskala po semenju sinica, odletavala in se zo-

pet vračala. Cestni hrup je ni vznemirjal, bila je lačna. Na žlebu visoke sosednje hiše pa so se stiskali premraženi golobi in tiščali glave pod perutnice. Na poledenem dvorišču so ležali zmrazjeni odpadki žganecv, ki jih, čeprav lačni, niso mogli kljuvati.

Po zasneženi cesti, ki se je vila iz mesta med belimi travniki in polji, so se preganjale sive vrane in krakajoč stikale po zmrazjenih odpadkih, se dvigale in posedale po brnečih telefonskih žicah. Na polju pa se je ob zamreženem drevesu stegal zajec, a njegovi močni zobje so grizli le v mrzlo, trdo žico. Za vasjo se je zgubljal cesta v zasneženem gozdu, ki mu ni bilo videti konca. Pod širokimi, povešeni vejami debele stare smreke je ležalo raztreseno seno. Srnjak se je prišel vsak dan najest pod to smreko, kjer ga je vedno čakalo seno, ki ga je prinašal skrbni gozdni čuvaj. Njegove stopinje so se križale s številnimi sledovi fazanjih nožic. Tudi fazani, ki so najraje posedali po niz-

kih vejah, so našli dovolj gozdnega semenja, ga delili s potepuški rumenimi strnadi, ki so kaj radi brskali po novem pršiču. Med rogovilami se je v ostrem vetru rahlo pozibavalo zaprto veveriče gnezdo, kjer je mala košatopka ob obilni zalogi lešnikov in orehov ter češarkovih semen čakala tople pomladi.

Ob samotni kmetiji pa so zmrazjeno snežno skorjo zaman kljuvale jerebice, ki so bile vse premražene in lačne. Jerebice so končno odkrile priprta vrata skednja in druga za drugo smuknile vanj. Na tleh je bilo polno odpadlega semenja in zrnja. Pod senikom so brskali po tleh ščinkavci in se podili z večno lačnimi vrabčki, ki so vse leto domovali na kmetiji. Na slemenu pa je naščeperjen sedel golob in strmel v zimski dan.

Čigava je klop?

Marijan je hotel preizkusiti ostrino svojega novega pipca. Pa je odrezal trsko s šolske klopi. Učiteljica je to videla. Dvignila je rob Marijanovega jopiča in dejala:

»Marijan, odreži!«

Marijan je debelo pogledal in odkimal:

»Ne!«

»Zakaj ne?« je vprašala učiteljica.

»Suknjič je moj!« je zamrmral Marijan.

»Čigava pa je klop, ki si jo narezal?«

»Šolska,« je pošepetal Marijan.

»Res je, kdo pa jo je kupil?«

»Sola.«

»Kdo pa je šoli dal denar za to?«

»Ne vem!«

»Ti pa jaz povem. Ljudstvo ga je dalo.

In ker smo ljudstvo mi vsi, ki delamo ali se učimo, smo mi kupili to klop. Čigava je torej klop?«

Marijan je molče sklonil glavo in spravl pipec v žep. Njegovi součenci pa so zavpili: »Klop je naš!«

MOJA RAČKA

Nekoč je bila ta zgodba resnična. Čas, ki se nikoli ne ustavi, je napravil iz nje pravljico. Bilo je pred leti...

Niso še prav ugasnile zvezde na nebu, ko so zamukale naše štiri krave, zamekale vse tri ovce, zakokodakali obe kokoši in zagagala moja račka. A prej ko mene so živali priklicale iz postelje moje mater.

»Vstani, zaspanček,« me je dramila vsako jutro. »Tvoja račka te kliče.«

Že sem lezel v hlače, odpiral lesno, spuščal kokoši na dvorišče in gnal krave in ovce na pašo. Moja račka pa me je jutro za jutrom pozdravila s svojim gag, nakar je preudarno odracala čez dvorišče v potoček za hišo.

Odrasel sem pastirski palici in poslali so me v šolo. Kujal sem se. Zelel sem si ostati pri potočku in pri svoji rački.

»Stori tako, kot je prav, pa bo tudi račka zadovoljna,« me je opomnil oče.

Ubogal sem očeta in rački je bilo tako prav. Vsako jutro me je pozdravila iz potočka, ko sem odhajal v šolo; vsako popoldne se me je razveselila, ko sem se vračal domov.

Končal sem vaško šolo. Odšel sem v mesto, da bi izpopolnil svoje znanje. Doma je ostala moja račka sama.

Dolga leta sem presedel v šolskih klopeh. Sam ne vem, kdaj sem postal v njih iz dečka fant. Opraviti sem imel še zadnjo preizkušnjo pred strogimi učitelji. Bilo je pa še toliko reči, ki jih nisem vedel. Obupal sem nad veliko skladovnico knjig. Pohajkoval sem po mestu in si zaželel domov.

»Ne, kaj bi dejala moja račka,« mi je prišlo na misel. Pisaril sem spet po belih listih, učil sem se iz debelih knjig in srečno opravil izpit.

Vračal sem se domov. V dolinici se mi je pokazala rodna vas, v njej sem spoznal svoj rodni dom. A v potočku ni bilo več moje račke.

»Račka, kje je moja račka?« sem ihte planil k mojim staršem.

A niti oče niti mati mi nista znala odgovoriti. Moje račke ni bilo. Ni več plavala v potočku, ni racala čez dvorišče in v hlev ni več prihajala spat.

In tako je ostala o moji rački samo pravljica.

Čeprav so minila že leta, še vedno postajam ob potočku za hišo in čakam, če ne bo morda le od kod priplavala po njem moja račka. In kadar se moram za kaj odločiti, storim vselej tako, da bo moja račka zadovoljna.

Dušan Mevlja:

Zajček vabi na ples

»Hej, dremuhi in smrčuhi!
Hej, lenuhi,
mar ste gluhi!

Čuje naj ves les:
vabim vas na ples!
Potok je zamrznil,
pa sem si predznil
vas na led pozvati:
Kdor na njem zna stati,
se po njem voziti —
urno sem pohiti!
Naše drsališče
živo bo igrišče!«

Medved se zbudi iz sna,
se zbudi in godrnja:
»Kdo kriči in tuli?
Jezik naj si spuli.
Kdo mi spanec krađe?
Naj mi v šape pade!«

Zajček mu odgovori:

»Boter, ti kar dalje spi!
Mladež vabim, veš, na ples,
pa si ti zabundal vmes.«

»Glej jo, zajčjo, glej spotiko!
Kje pozabil si oliko!
To današnja je mladina!
Strela, veš, da me skomina,
da bi ti pripeljal eno,
eno gorko in pošteno.
Ti predzni neotesanec!
To je rekel in že spanec
mu je zmedel trudno glavo.
Spet je smrčal kot za stavo.

»Dobro, da je hrust zaspal,
da ni k meni pritancal.
Če, brdavs, na led bi skočil,
bogme — koj bi se razpočil!«

Nič ne bom več vabil. Pika.
Če nobenega ne mika
ples na ledu, dalje spite
v svojih luknjah in smrčite!«

In po ledu je zdrsel,
spretno, urno se vrtel.
Niti enkrat padel ni,
(kar sicer se brž zgodi),
nič ni zmočil svojih dlak:
drsal se je kot prvak!

POD SVOBODNIM SONCEM

DRUGA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

53

»Vidite luč?«

»Vidimo.«

»Trdnjava Černa, v njej posadka Bizantincev.«

»Černa?« je ponovil zateglo stari Sloven.

»Ti poznaš trdnjavo, ker si se začudil.«

»Ne poznam trdnjave, pač pa častnika.«

Bil je rabelj vojakom, zato so ga poslali načelovat razbojnikom.«

»Ali se jim ognemo? Posadka je močnejša od nas.«

Molk.

»Udarimo,« zamrmra stari Sloven.

»Mnogo je v njej orožja. Koristilo bi nam. Tudi brez konj niso.«

»Udarimo!« ponove vsi zaeno.

»Kozli! Morana vas potipljil!« se je oglašil jezno Radovan, ki je izven kroga prisluškal.

»Le udarite! Zlasajo vas bogovi za predrznost. Jaz bi rad še nekaj let godel po svetu — zato se poslovim.«

Zaokrenil je konja in izginil s ceste v tiho travo ter utonil neslišno v noči.

Iztok jim je povedal ukano, da prevarijo posadko. Nato so stisnili konje, kopita so udarila glasno ob cesto in v diru so dospeli pred utrdbo.

»Plamenice!« je zaklical Izток stražarju s poveljniškim glasom. Ves tabor je oživel. Zagorele so plamenice, posadki so se blesteli pozlačeni šlemi in posrebreni oklepi nasproti. Izтокov zlati orel na prsih je učinkoval kakor čudo. Vsa razorožena posadka je pozdravljala na dvorišču magistra peditum. Častnik se mu je klanjal in prijel za povodce konja kakor pokorni sluga.

»Razbojniki! Sluge in sinovi Bizanca! Konec je vašega posla! Tu zagospodari Sloven!«

Iztok je zagrmel na posadko slovenski in potegnul meč.

Častnik je v hipu razumel, kaj se je zgodilo; toda v njem je tičalo zadosti izkušenega vojaka, da ni razmišljal in se obotavljal, dobro vedoč, kako govori prijatelj in kako sovražnik.

»Kopja!« je kriknil in segel prvi po sulici ter zavihtel pilum na Izтока. Toda ni še izpustil sulice iz zamaha, je švistnil nad njim meč starega Slovena, da se je častnik zgrudil v krvi. Toda padeč načelnika ni zbežal posadke. Le razdivjal jo je. Deset konj se je zgrudilo pod Sloveni. Vnel se je boj, mož z možem, meč zoper kopje.

Težki oklepi so potisnili posadko k zidu. Prnje so pokale, meči so švigali bliskovito po razoglavji posadki; noben Sloven ni bil več na konju, edini Izток je še sedel v sedlu. Meč je prestrigel pot vsakega beguncu. Vsa divja groza bizantinskih krivic ga je prevzela, da je brez usmiljenja moril. Padlo je mnogo posadke; ali dobra tretjina si je zaslonila hrbte z zidom, od spredaj pa so štrlela kopja, da je bil naval nanje očiten pogin za Slovence. Izток je opazil, kako si kriče napadeni povelja, da naskočijo s sulicami. Pomišljal je odločilni hip za zmago. V divjem skoku je pognal svojega krasnega žrebca od strani v naperjena kopja. Petnajst sulic je prebodlo truplo — konjevo, pa tudi petnajst vojakov je bilo razoroženih. Sloveni so udarili, samo nekaj hipov, nekaj krikov in groznih zamahljajev in posadke ni bilo več.

Iztoka so potegnili izpod mrtve živali. Vstal je, zganil z rokami, zgibnil z nogami. Krvavela so mu desna meča. Toda rana je bila majhna.

»Izvrstni vojaki so bili!«

To so bile prve besede, ki jih je izpregovoril Izток.

Nato so razpihali ogenj, ki je ugašal, in pregledali izgube. Padla sta dva Slovena, trije so bili ranjeni, in izgubili so trinajst konj.

»Potegnite trupla v jarek in jih zasujte! Takih junakov ne smejo žreti orli!«

Ko so vojaki delo dovršili, so trdnjavska vrata zapahnili, se razšli po shrambah in kletih ter pirovali do zgodnjega jutra.

OSMO POGLAVJE

Na zidu osvojene trdnjave Černe si je žvižgal mlad Sloven stražar veselo pesem. Oči so mu zrle proti jugu, kjer je siva cesta ginila v pusti ravnini. Vsi tovariši so trdo spali, opojeni od zmagoslavja in vina. Zakaj kleti so bile dobro založene.

Nenadoma stražnik utihne. V visoki travi proti zapadu je nekaj vzbudilo njegovo pozornost. Prvi sončni žarki so se že lesketali v mirijadah rosnih biserov po visoki, divji travi. V njej je zapazil vojak nekaj živega. Iztegnilo se je iz trave, utonilo v njej in se za nekaj časa drugod, bliže trdnjavi zopet pomolilo. Vojak je napejal oči, šel po ozidju na zahodno stran in gledal. Siva točka je izginila. Sloven si je mencial pordele oči in vnovič bistril v ono stran.

»Zmotil sem se,« je pomislil in se okrenil, da bi se vrnil k stolpiču nad vrati. Komaj pa je prišel na prejšnje mesto, se je dvignila siva postava že dokaj blizu in zrla proti taboru. Sloven je stisnil oči in gledal v postavo, ožarjeno od sonca.

»Radovan!« je vzkliknil skoraj glasno.

Vrnil se je zopet na zapadni del zidu, nastavl perišče na usta in zateglo zaklical: »Radovaaaan!«

ZA GOSPODINJO IN DOM

Da bodo jetrne klobase res okusne

Za jetrne klobase skuhamo meso takoj po klanju, ko je še toplo, ker s tem dosežemo, da imajo jetrnice značilen okus po sveže kuhani svinini in večjo vezivost med posameznimi sestavinami.

Za dobre jetrnice morajo biti jetra sveža, da obdrže svoj prijetni sladki okus. Ako jih ne moremo predelati takoj, bomo imeli veliko boljše klobase, če denemo jetra za nekaj časa v kislo mleko, ki ga tudi v zimskem času ob primerni temperaturi lahko pripravimo. Meso iz drobovine ne smemo predolgo kuhati, ker klobasa iz preveč kuhane mesnine nima zadostne vezivosti, niti ni dobrega okusa, še manj pa se da lepo rezati.

Na kocke zrezano slanino na hitro oblijemo z vročo vodo, da se kocke lepo ločijo druga od druge, in nato z njih odstranimo še stopljeno maščobo. S tem dosežemo, da so kocke v klobasah lepo vidne in se klobasa lepo reže.

Za klobase lahko uporabljamo surova jetra ali pa jih prej obarimo. Če uporabljamo surova, se klobase potem lepše režejo. Kadar pa jetra prej obarimo, ne smemo vzeti prevroče vode, da jetra ne otrde.

Čebulo za klobase skuhamo, prepražimo in nato zmeljemo ali pa vzamemo kar surovo. Surova zmlata čebula pa je primerna le za klobase, ki jih nameravamo takoj uporabiti; če jih hranimo dalj časa, čebula povzroči, da se klobase skisajo.

S klobasno zmesjo, v kateri so surova jetra, ne smemo črevo preveč napolniti, da klobase pri kuhanju ne popokajo, ker se jetra napno. Sploh pa velja to pravilo za vse klobase, ki jih kuhamo in vsebujejo riž, kruh, ječmenček ali kašo.

Jetrne klobase kuhamo v večji posodi in v zadostni količini vode, da niso na kupu. Denemo jih v krop, nato nalagamo na ogenj le toliko, da obdržimo 85 stopinj Celzija. Klobase, ki jih mislimo hraniti dalj časa, pa skuhamo pri 90 stopinjah Celzija.

Če nam pri kuhanju kaka klobasa počni, jo vzamemo iz lonca in jo takoj uporabimo. Ponekod klobase med kuhanjem prebodejo, s čimer sicer izpustijo iz njih zrak, toda tudi nekaj maščobe. Če hočemo imeti dobre klobase, je bolje že pri polnjenju črev paziti na to, da pride vanje čim manj zraka.

Kuhane klobase speremo kar v roki pod tekočo vodo, da odstranimo maščobo, ki se je na njih nabrala. Zložimo jih na čiste deske in denemo v hladno, zračen prostor. Med hlajenjem jih večkrat obrnemo. Jetrnice, ki so pripravljene kot namaz, pa denemo v hladno vodo, ki jo večkrat menjamo. Ohlajene osušimo kot druge klobase. Prostor, kjer jih hranimo, mora biti hladen, vendar klobase ne smejo zmrzniti.

Ako jetrnice prekajamo, jih denemo v dim takoj, ko se shlade. Prekajanje naj bo kratko in temperatura naj ne presega 22 stopinj Celzija. Ko dobi črevo lepo rumeno barvo in klobasa prijetno diši po prekajenem, jo vzamemo iz dimnice.

Sleherni nađev, ki ga uporabljamo za jetrnice, lahko konserviramo v pločevinkah ali patentnih kozarcih. Napraviti pa moramo to takoj, sicer se nađev rad skisla. Pločevinke ali kozarce kuhamo v so-

pari najmanj eno uro in to pri 100 stopinjah Celzija.

Zelo natančni moramo biti pri odmerjanju dišav, ki naredo klobase dobre in okusne, če so v pravilnem razmerju. Po starih izkušnjah računamo na 1 kg pripravljene mase: 25 g soli, 2 g popra, četrt g novih dišav, 1 g majorana in bazilike, četrt g timijana, 30 g čebule, 1 do 2 žlici juhe.

Naše obuvale pozimi

Pozimi, ko se obuvale večkrat zmocijo in nas potem še bolj zebe v noge, je treba obutvi posvečati še posebno skrb. Ker nas tople in suhe noge obvarujejo prehlada, predhodnika skoro vseh bolezni, moramo skrbeti, da bodo noge zmeraj tople.

Usnjeni čevlji, ki so postali trdi, se spet zmečajo in postanejo voljni, ako jih najprej na hitro zmocimo s toplo vodo, potem pa jih nategnemo na kopita in usnje odrgnemo z mehкими krpami, da se osuši. Potem nateremo čevlje večkrat v presledkih z ricinovim oljem. Vsakokrat se morajo dobro osušiti, šele potem jih nameravamo znova.

Obutev tudi ne sme biti zaprta v omari, kamor zrak nima dostopa. Najbolje je, da so police iz la, spredaj pa zastrite z zastorom. Tako smo brez skrbi, da usnje ne bo začelo plesniti. Čevlji, ki jih nosimo poredko, kakor tudi vsi drugi, morajo biti na kopitih, kakor hitro jih sezujemo.

Premočene čevlje nabašemo z zmečanim časopisnim papirjem, ki vsrka vlago in ohrani lepo obliko obutve. Ako čevljev nimamo stalno na kopitih, se usnje skrči in grbi in delajo se gube, ki nikakor niso okras čevlju. Čevlje je treba tudi snažiti, mazati s kremo in jih nato s ščetko vsakokrat skrtačiti. Ako imajo rjavi čevlji madeže, jih temeljito umijemo z mlačno milnico, še bolje je, da zmešamo bencin in

Kako likamo volneno obleko

Likanje volnene obleke zahteva več pozornosti in vaje kakor likanje perila. Pazite torej na sledeče:

Preden začnete z likanjem volnene obleke, odstranite vse madeže. Ne uporabljajte prevročega likalnika, kajti vročina pokvari barve. Likajte nad mokro ruto. Toda za temne obleke ne jemljite svetlih krp. Krpo namočite v vroči vodi, da vam preveč ne ohladi likalnika. Po volneni obleki nikoli ne drgnite likalnika, ampak ga samo rahlo premikajte sem in tja. Če bi pritiskali na volno z likalnikom, se ta začne svetiti.

ci je zakričal: »Hoj, Radovane! Kakšen pa si?«

Vsi so se zbudili. Iztok je prišel iz častnikove spalnice. Slabo je spal, ker ga je skelela rana na nogi.

»Požeruhi, vse ste popili! Samogoltniki!«

»Pa smo zaslužili, očka,« se mu je smejal Iztok.

»Zaslužili? Kakor da bi jaz ne bil zaslužil desetkrat toliko.«

»Ti si bežal, mi smo se pa bili, kruto bili.«

»Če se ti zdi moj beg sramoten, pa je bil koristen.«

»Koristen? Ker so ti menda volcje konja požrli.«

»So ga. Ampak tisti volcje so posebne vrste!«

»Posebne? Kakšne? Da imajo po šest nog?«

Mladi Sloven je pomežiknil sosedu, ko je tako podražil jeznega Radovana.

»Jezik! Bleknil si neumno, da bi zaslužil torbo na gobec. Uganil si pa vendarle. Tisti volcje so imeli po šest nog.«

»Oho, oho,« so planili vsi hkrati v smeh in silili v Radovana, naj jim pripoveduje o tej volčji večerji.

Godec je nekoliko pomolčal. Jezne obrvi so se mu naježile, z levico si je iztisnil brado, da so pritekale kaplje potu, ozrl se je divje po vojakih pa kriknil, kakor bi izbruhnil ves srd in strah iz duše:

»Tunjuš!«

mleko, da se usnje čim manj moči. Tako odstranimo vso nesnago in staro kremo. Potem jih osušimo in jih dobro namažemo s kremo, nato pa odrgnemo s krtačo in na koncu še z mehko krpo, da dobijo svetel lesk.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Slabokrvnost pri otroku

Slabokrvnost je pri otrocih zelo pogost pojav. Njeni vzroki so različni in jih navadno odkrije šele podroben zdravniški pregled.

Kaj je slabokrvnost ali anemija? Če je v krvi število rdečih krvničk manjše in če je prav tako zmanjšana tudi količina krvnega barvila ali hemoglobina, pravimo temu stanju slabokrvnost. Matere navadno ne opazijo takoj, da je otrok slabokrven, saj obračajo v večini primerov vso pozornost le otrokovi telesni teži. Vendar pa niso redki primeri, da je otrok dobro hranjen, celo »debel«, a je vendar slabokrven. Mati lahko sama ugotovi, če je otrok slabokrven, ne samo po blede barvi obraza in telesa, ampak po opazovanju vidne sluznice. Zadostuje, da s prstom obrne spodnjo očesno veko, da vidi, kakšna je notranja očesna sluznica veko, ki mora biti normalno svetlordeča. Pri slabokrvnih je ta sluznica bledordeča, v primerih težje anemije celo bleda, včasih celo bledorumenkasta. Otrokova slabokrvnost pa se ne kaže samo v bledici, ampak tudi v utrujenosti, nerazpoloženi za igranje ter v cmeravosti.

Našteti hočemo nekaj vrst in vzrokov slabokrvnosti pri otrocih. Pri malih otrocih leži glavni vzrok slabokrvnosti navadno v enoličnosti prehrane. Četudi je mleko za otroka idealna hrana, pride nekoč čas, ko potrebuje dete dodatno hrano, ki vsebuje vitamine in železo, ki je močan činitelj v preprečevanju anemije.

S čim namažemo vlažne zidove

Večkrat se zgodi, da začnejo stene v zimskih mesecih, ponekod pa tudi v drugih letnih časih, propuščati vlago in zaradi tega so stene stalno vlažne, v prostoru pa nezdrav zrak. Razen tega v vlažnem prostoru tudi ne moremo imeti lepo postavljenega lepega pohištva, ker se navzame vlage in se kmalu pokvari ter zgubi lep videz. Zaradi izboljšanja pogojev v vlažnem prostoru si pomagamo na ta način, da vlažne zidove namažemo na sledeč način:

Raztopite v dveh litrih vode 600 g mila. Ko voda zavre, vzemite krtačo in s toplo raztopino premažite zidove. Ko se bodo zidovi docela posušili, jih premažite ponovno z drugo plastjo, in sicer s toplo raztopino galuna. V osmih litrih vode raztopite 400 g galuna. S tem mažite zidove 6 do 7 dni zaporedoma. Postalni bodo nepremočljivi, ker plasti raztopine ne bodo propuščale vlage.

Posebno težke oblike anemije nastopajo, če hranimo otroka le s kozjim mlekom. Pripomniti moramo, da povzroči vsaka enolična hrana pri otrocih ne glede na starost slabokrvnost. Tudi prebolele infekcijske bolezni povzročajo večjo ali manjšo slabokrvnost. Potrebno je torej, da uživajo otroci za časa bolezni hrano, ki ima mnogo vitaminov ter vsebuje železo. Tudi je slabokrvnost pogost pojav pri otrocih, ki imajo gliste. Ko bomo otroku gliste odpravili, se bo izboljšala tudi krvna slika. Tudi nehijski način življenja lahko povzroča slabokrvnost. Pri tem ima posebno vlogo slaba prehrana, pomanjkanje sončne svetlobe, dalje nečisti zrak, različne kronične bolezni, kot tuberkuloza, alkoholizem v družini in podobno.

Slabokrvnost v šolski dobi je navadno posledica slabega izkoriščanja svežega zraka, kakor tudi predolgega zadrževanja v zaprtih prostorih. Šolskim otrokom moramo omogočiti, da se vsak dan dalj časa zadržujejo na svežem zraku, da se dovolj sprehodijo in da se posvečajo raznim športom, če se doma ne gibljejo preveč zunaj ali če jim ni treba pomagati pri domačih opravilih na prostem.

Če so otroci le preveč bledični, je treba skrbeti za to, da jih zdravnik temeljito pregleda in ugotovi vzroke slabokrvnosti. Starši pa morajo obračati vso pozornost pravilni prehrani, da bo ta raznovrstna. Razen tega pa morajo skrbeti, da bo otrok veliko na svežem zraku in na soncu.

Vojaki so onemeli, Iztok je stopil bliže in z divjim hrepenenjem ponovil:

»Tunjuš?«

»Da, on! Nikjer miru pred kozlobedrnikom! Če spim, sanjam o njem, če potujem, se mi nastavlja pred noge kakor lačen pes pred gospodarja. Kakor bi vohal s svojim neresčevim nosom prek sedem voda! In vselej naletim nanj, ko sem razorožen.«

»Radovane, ne trati besed! Povej, kje si ga videl, kod tiči. Takoj udarimo za njim!«

»Prepozno! Da ste me poslušali snoči, bi visel Tunjuš danes na kolu. In to bi bilo za marsikoga zelo koristno.«

»Očka, ni prepozno! Takoj na konje in za njim!«

Vojaki so si že stiskali jermenje za pasom in goreli od poželenja.

»Prepozno, vam pravim. Vol ima samo eno kožo, to si zapomnite. Samo če bi bili poslušali mene, bi bili morda odrli z nje-ga nocoj dve: prva Tunjuš, druga trdnjava.«

Iztoku se je zresnilo lice. Z naglasom poveljnika, ki mu ni ugovora, je zahteval od starca:

»Ne ubijaj časa! Govori, kar sem vprašal.«

Radovan je odprl usta, da bi pozabavljal Iztoku. Ali ustrašil se je njegovega lica tako, da je pogoltnil zabavljico.

»Tjakaj,« je pokazal z roko, »proti za-

tonu sem jahal snoči. Konj se je pasel grede, jaz sem kimal v sedlu in si izmišljal lepo pesem. Nazadnje sem morda celo zaspal. Ne hvalim se, da rad jaham; pa če sem že v sedlu, potem sedim, kakor bi bil eden, to se pravi, oba eno, konj in jaz. Kar moj serec zarezgeta; odprem oči, pogledam, žolč se mi je razlil v tem hipu po žilah, da sem videl vse zeleno. Zakaj naravnost v obraz sem pogledal — Tunjušu. Pri ognju je sedel in z njim morda še pet ali šest Hunov. Konji so se pasli pred ognjem, zato je moj zarezgetal. Pograbila me je tolika jeza, da sem planil iz sedla in hotel nad Tunjuša. Ali zopet ni bilo ne noža ne meča ne bodala za pasom. To pot pa je bila moja jeza in moj pogum — moja rešitev. Huni so šinili kvišku, zajezdili in se zadrevili za mojim konjem, ki se je brzkone splašil Tunjuševoga obraza. Tema je bila tolika, da niso razločili, je li konj prazen ali ni. Šlo je po stepi tokate, tokate, jaz pa po trebuhu v praprot in robidovje. Do zore sem tičal v grmu na pol živ, na pol mrtev, in Huni se niso vrnili. Morda me še sedaj love. Toda jaz sem jih ukanil in ukanil jih je konj; zakaj modrost ga je obšla, odkar je nosil mene.«

»Za njimi!« se je glasilo kratko povelje Iztokovo.

Nihče ni več poslušal godca, ki je godrnjal, se jezil, tožil o žejji in lakoti. Sam si je moral poiskati jedi in pijače.

(Nadaljevanje sledi)

Siva postava se je naglo premaknila in urno spela proti trdnjavi. Kmalu se je približal toliko, da je stražnik natanko razločil dolgo godčevo brado.

»Čemu kolovrati očka peš? Saj je imel konja! Toda dobro jo je vdela, da se je ognil boju. Starec ima nos kakor lisjak,« je razmišljal vojak.

Še enkrat se je ozrl po cesti na jug. Ker ni opazil nič sumljivega, je šel po lestvi z ozidja odpahovat Radovanu vrata.

Vojak se ga je skoraj prestrašil. Vsa halja je bila raztrgana, na kolenih krvava in opraskan je bil po licih in rokah.

»Na šetka, kaj te je volkodlak gonil? Kje imaš konja, da si lezel po trebuhu kakor žaba!«

»Naj ti bogovi prizaneso. Jaz ti odpuščam nespodobne besede. Ali ste zmagali? Kje je Iztok?«

»Zmagali. Poglej! Zasuli smo jarek s trupli.«

Radovan se je ozrl na gomilo in vzdihnil: »Moranal!«

»Kje je Iztok?«

»Počiva.«

»Počival Jaz pa trpim.«

Mrmral je strašno razjarjen in šel skozi vrata iskat Iztoka.

Zagledal je ob ognju prazne mehove, zvrnjene vrče, tla polita z vinom.

»Požeruhi!« je zarenčal in sunil z nogo spečega vojaka, ki se je takoj prebudil in skočil na nogo. V veseli vinski omoti-

Z × R × U × Š × E × K

Tako nestrpno, kakor tisti večer, Kovačica še nikoli ni pričakovala moža. Silvestrovo je bilo in z natančnostjo žene brez otrok je storila vse, da bi Luki pripravila čimlepši večer. Povečerjala bosta, liter črnine postavi predenj, nato bosta v prijetnem kramljanju čakala Novega leta. Takrat pride glavno. Ugasnila bo luč, objela se bosta in si voščila srečno novo leto ter pozabila vse, kar je morda bilo v starem navskriž. Medtem mu bo stisnila v roko prelep volneni sviter z norveškimi vzorci, ki mu ga je skrivoma spletla.

Toda Luke ni bilo. Že tretjič je zaman odprla okno in se stegnila ven, da je mogla pregledati vso cesto tja dol do zadnje cestne svetilke. Nestrpno je gledala na budilko. Trideset minut čez enajsto!

Takrat je na stopnicah začela korake in hip zatem je vstopil Luka. Neznansko se ga je zveselila, toda ni si mogla kaj, da bi se mu za vso skrb vsaj malce ne maščevala.

»Vse, kar je prav, toda nocoj bi bil lahko prej prišel, veš,« mu je poočitala.

»Prej, praviš?« se je namrgodil. »Če mi sliši tako, potem sedi semle in poslušaj!«

Ubogala je, kajti Luka je bil kakor veter in nikdar nisi vedel, kam bo zaobrnil. Za smehom je skrival žalost, včasih jezo, za kislim ali nedolžnim obrazom neizrekljivo potegavščino.

»Spet mi boš nekaj natvezil,« je porekla, bolj zato, da bi se že vnaprej zavarovala pred njegovimi muhami.

Luka pa ji je že govoril:

»Ali veš, kaj je zrušek? Danes smo ga imeli mi. O, da se je morala prijeti ta smola prav moje številke, da se mi zdaj lahko smeji vsak pokovec, ki je šele včeraj povohal v jamo.«

Mima se je zgrozila.

»Kaj govoriš? Ali se je zgodila nesreča?«

»Presneto čudno me je lovilo. Najprej je zlovešče zahreščalo v stropu. Les, debel kakor ti okrog pasu, je zlomilo kot žveplenko. Potem pa je treščilo, kakor bi se sesula gora...«

Pri vsaki besedi je Luka nabijal s pestjo po mizi, da je zaplesala posoda, pripravljena za večerjo.

»Vse boš razbil,« je zajavkala Mima. »Sicer mi pa govoriš o stvareh, ki jih ne razumem niti toliko, kolikor je črnega za nohtom.«

»Kaj?« se je začudil Luka. »Ti ne veš, kaj je zrušek?« Potem je odrinil krožnik, vzela žlico in začel risati po mizi. »Tole tukaj, to je progga, tukajle je odkop, kakor to mi pravimo. To pa je sloj.«

»Sloj —?« ga je pretrgala Mima.

»Sloj — no, premog pač. In tu zgoraj je strop, ki ni dovolj zavarovan. Pritisk pa je staršen!«

Žena ga je prišla za rokav in vprašala nedolžno:

»Kakšen pritisk?«

Luka je sprevidel, da ji vso to stvar zaman razlaga. Toda razložiti ji hoče. Tedaj se mu je iznenada porodila muhasta misel, ki se mu je mahoma zagrizla v glavo in je postala sklep. Razvnet je potrepljal ženo po ramih.

»Mima, to se razložiti ne da. To moraš doživeti.«

Ni ga razumela. On pa je že skočil k postelji in jo potegnil k sebi.

»Tu spodaj,« je pokazal pod ležišče, »je delovišče. Koplje se premog, vrta se in strelja. Tu notri dela moja številka.«

»V taki luknji? To je vendar nemogoče!«

»Kaj je nemogoče? Tako je! Zato se ne boj, zlezi v odkop in takoj boš razumela.«

»Luka...!« se mu je upirala Mima. »To je vendar neumnost!« Toda že se je podre-

dila njegovemu pogledu in se zadenjsko zrinila pod posteljo.

»Tako!« je dejal Luka in se skokoma pognal na ležišče. »Nad tabo je torej strop, ki ni vreden piškavega oreha, pritisk pa je neznosen. Sicer pa prisluhni sama.« Luka se je pozibal na nogah. »Slišiš?«

»Seveda slišim,« je odgovorila nejevoljno. »Toda pazi, da ne zrušiš postelje!«

»V odkopu si, pravim. In zdaj pozor: si čula, kako je sumljivo zahreščalo? Nisi? Varuj se, Mima, slišiš? Zrušek! Beži, reši se, kakor veš in znaš!«

Prešerno je poskočil, deske pod slamnico so odnehale in vsa teža je pritisnila na zakonsko družico.

»Tepec! Saj me boš zmečkall!« je togotno zavpila Mima, pripravljena, da bi storila karkoli.

Luka je skočil s postelje, toda bil je še ves pri stvari.

»Na pomoč!« je zavpil. »Zrušek! Zasulo nam je tovariša! Na pomoč!«

Nenadoma sem se znašel na cesti, med begunci, ki so se v velikem neredu pomikali proti zahodu. Največ je bilo Nemcev, ki so nasledili Goebbelsovi propagandi in verjeli — da bodo — če že ne zmagali — pa vsaj ubežali pred maščevalnimi Rusi. Med begunci pa so bili tudi Francozi, Poljaki, Rusi, Jugoslovani in drugi inozemci, ki so z Nemci vred morali bežati pred Rusi.

Kolona se je naenkrat ustavila, kar je sprožilo plaz psovk:

»Preklete svinje, kje pa se je spet zataknilo? Nekje bi jih bilo treba postreliti, pa bi šlo. Nekdo nalašč ovira promet, ker bi rad, da bi nas Rusi dohiteli...«

Begunci so bili jezni drug na drugega. Najbolj osovraženi so bili tisti, ki so s svojimi vozovi zavzemali največ prostora. Pravzaprav so bili ljudje drug drugemu napoti, ker so vsi — razen ujetnikov in inozemskih prisilnih delavcev — želeli priti čimprej na cilj. Ta pa je bil še daleč, in bilo je malo upanja, da bi ga sploh kdaj dosegli. Bobnenje topov nekje za mestom, ki so ga zapuščali, je bilo preveč blizu. V njem je bilo nekaj zloveščega, in nemški

Naša Sivka

Pred tremi leti smo prodali staro Belko in oče so rekli:

»Sedaj bomo pa kupili mlado kravico, ki se bo lahko pasla po naših hribih in nam dajala mleko in teličke. Vi, otroci, pa jo boste pasli.«

Tako je prišla Sivka na naš dom.

Sivka nam je zvesto služila, dajala mleko, dala nam je že tri teličke, ki smo jih prodali, da smo kupili nove obleke. Otroci pa smo jo v jesenskih dneh pasli, se podili po gmajni, pekli krompir in kostanje, se igrali in zraven učili.

Letos pa se je zgodilo nekaj, zaradi česar smo morali Sivko prodati. Ponoči je stopila v korito in si zlomila nogo. Poklicali smo živinskega dohtarja, ki pa ni mogel nič pomagati.

»Sivko boste morali dati mesarju,« je dejal in odšel.

Oče so odšli v trg, da bi poklicali mesarja, ki bi kupil Sivko in jo rešil trpljenja. Mesar je res prišel in odpeljal Sivko.

Drugi dan so rekli mati očetu:

»Ti, oče — pojdi k mesarju po denar za našo Sivko. Treba bo kupiti drugo kravico. Samo glej, da se ne boš predolgo zadrževal po gostilnah.«

Oče so nekaj zabundali in odšli.

Najprej se je prikazala na vratih soseda na desni. Toda za njo so rasli obrabi, iz katerih so buljile debele oči. Kajti tega, kar so zagledale, zares niso mogle verjeti: razmršena, osramočena in togotna je lezla izpod postelje Kovačica.

»Kaj se je zgodilo?« se je tedaj ojunčila prva.

»Nič,« je odvrnil Luka. »Kakor kdo: ponekod se prepirajo, drugod pečejo flancate, pri nas pa se je, primojsvet, za staro leto zrušil odkop. — Srečno novo leto, sosede!«

Začutile so bodice, pometle so se od vrat in ostala sta sama.

»Vse si pokvaril,« je izbruhnila Mima. »In povrh vsega naju bodo raznosile po celi koloniji.«

Luka je čutil, da jo najhujše dražijo prav jeziki, ki se bodo sprožili in jih ne zaveže nobena stvar več. Toda rekel je silno neprizadeto:

»Prava reč! Spoznala si zrušek. Ali bi

Na cesti obupa in pričakovanja

begunci so kar onemeli, kadar se je zemlja le preveč stresla.

Nekje v koloni se je vnel hud prepir. Ženske so se jezile na moža v usnjenem plašču, ki si je lastil pravico, da bi delal red okrog sebe.

»Kdo pa si ti, prekleti gnoj? Ali misliš, da ti tista članska legitimacija v žepu še vedno daje pravico do komandiranja?«

Mož, očitno nenavajen, da bi mu kdo ugovarjal, je bil kar zelen od jeze. Iz žepa je vzel pištolo in z njo grozil proti razburjenim ženskam. Ne vem, kako bi se bilo to končalo, da ni tedaj preletelo kolono rusko lovsko letalo. Letelo je proti zahodu, napravilo oster zavoj in se spet vrnilo. Nekaj časa je obstreljevalo kolono, nato pa je odletelo prota vzhodu.

Nekje na cesti se je spet zagodilo, kar je pomenilo, da je strojnica pokosila nekaj ljudi in živali, a so jih sedaj odstranjevali s ceste. Čez pol ure pa se je kolona spet premaknila. Čeprav se je pomikala naprej s polževo brzino, so ljudje olajšano vzdihnili, kakor bi pričakovali, da se več ne bodo kmalu ustavili. Pa se je to zgodilo prej, kot so pričakovali. To pot se je zataknilo v koloni ruskih ujet-

nikov, ker se je do onemoglosti utrujen ujetnik zgrudil na tla. Tovariši so ga dvignili in ga hoteli nositi, toda mlad esesovec je vztrajal, da mora sam hoditi. Ker se to ni moglo zgoditi, ga je sunil v jarek in ustrelil.

»Kaj za vraga mislijo, da vlačijo s sabo to ujetniško sodrgo?« se je jezil mož v usnjenem plašču, ostali okrog njega pa so bili tiho.

Slovenci, ki so sestavljali delček dolge ljudske reke, so bili še kar razpoloženi. Na to je vplivalo dejstvo, da še ni bilo dolgo, kar so se morali uvrstiti v kolono, a tudi pričakovanje, da se bodo kmalu spet izločili iz nje. Zanje je glasno bobnenje pomenilo bližajočo se svobodo, na katero so že dolgo upali in jo naposled tudi dočakali.

»Danes zvečer bomo že svobodni,« je dejal preudarno Miha. Izseljenci so ga ponekaj, kar niso niti slutili. Pa ni bilo tako. Tudi sami so mislili, da se bo do večera nekaj zgodilo, toda glasno tega niso povedali. Miha je bil prvi, ki je prišel na dan z besedo, in to jih je napolnilo z neizmerno radostjo.

Pa ni bilo treba čakati večera. Že čez pol ure je završalo v koloni: »Rusi so že v mestu!« To ni mogoče! so se spogledovali na smrt prestrašeni Nemci. Šele malo prej so sami sebe prepričevali, da bodo njihovi vojaki odbili prodirajoče Ruse, ali pa jih celo prisilili k umiku, sedaj pa so se naenkrat pojavili na repu kolone... »Končno!« so se razveselili ujetniki, prisilni delavci in izseljenci, ki so vedeli, da jih bodo Rusi kmalu dohiteli, a niso verjeli, da bo to že pred nočjo.

Mož v usnjenem plašču je bil blede ko smrt. Naslonjen na voz je gledal proti mestu. Ko se je prepričal, da je bila strašna vest resnična, si je pritisnil mrzlo cev pištole na sence... Begunci, ki se jim je mudilo, da bi se čimprej spravili s ceste, se niso zmenili za tiste, ki so si jemali življenje. Vsak o sebi ve najbolje, kaj ima na vesti in kaj mu je storiti.

Ujetniki so se zaman ozirali po esesovcih, ki so jih še malo prej suvali s puškimi kopiti. Nenadoma so izginili, ne da bi se bili prej poslovili.

Na križišču je sedela malda žena, ki so ji ljudje pregazili otroka. Njegova izguba jo je tako prizadela, da je kar onemela v težki boli.

Od mesta sem je prihajalo glasno bobnenje. Po cesti so se valili težki tanki.

Kuža in njegov gospodar

Uspehi na socialnem področju

Tudi tekom lanskega leta so bili na socialnem področju doseženi bistveni uspehi, ki pomenijo zlasti za delojemalce nemajhno izboljšanje napram prejšnjemu stanju. S tremi novelami k zakonu o splošnem socialnem zavarovanju so bile zvišane starostne rente, tako da dobi zdaj neporočeni prejemnik starostne rente najmanj 550 in poročeni najmanj 750 šilingov mesečno. Uvedena je bila tudi 13. renta, starostna meja za doseglo rente pa je bila znižana v toliko, da bodo zdaj lahko dobivali starostno rento moški s 60. letom in ženske s 55. letom starosti, če so v predhodnih 13 mesecih vsaj 12 mesecev prejeli podporo za brezposelne ali pa bolniško podporo.

V brezposelno zavarovanje so bili vključeni tudi kmečki delavci, nadalje je bila zvišana otroška doklada ter uvedena stanovanjska doklada tudi za brezposelne. Prav tako je bila izboljšana oskrba vojnih

žrtev ter upravičencev v smislu zakona o oskrbi žrtev nacističnega nasilja.

Pomemben uspeh predstavljata še zaščitni zakon za matere, v katerega so bile vključene tudi hišne pomočnice in inozemke, ter starostna oskrba za samostojne podjetnike v obrti in kmetijstvu.

Vsi ti uspehi pa seveda niso bili doseženi brez borbe, marveč je prišlo pogosto do ostrih spopadov zlasti med obema vladnima strankama. Pa tudi v zvezi s preskrbo potrebnih finančnih sredstev so se pojavile mnoge težave, ki jih je bilo mogoče prebrati le ob vsestranski dobri volji. Vendar se bodo take težave nedvomno pojavljale tudi v bodoče, kakor je n. pr. slučaj pri bolniških blagajnah, ki bodo za poravnavo svojega 150-milijonskega deficita nujno potrebovale izdatno pomoč države. Delno pa nameravajo povečane izdatke kriti tudi z uvedbo posebne pristojbine za bolniške liste, ki naj bi predvidoma znašala 5 šilingov.

Lani je bilo stanje zaposlenosti vse leto ugodno

Preteklo leto je bilo v Avstriji stanje zaposlenosti vse leto ugodnejše kot pa leta 1956. Ob koncu leta 1957 je bilo, kakor poroča glavna zveza avstrijskih zavarovalnic, zaposlenih v vsej Avstriji 2.169.397 ljudi, kar pomeni 41.610 zaposlenih več kot v istem času leta 1956.

V teku decembra 1957 je postalo 62.925 delavcev brezposelnih, ker so bila ustavljena razna gradbena dela ipd. Po drugi strani pa je število nameščenecv za 1002 zaposlena naraslo. Čeprav so v letošnji zimi neugodne snežne razmere skoraj po vseh avstrijskih zimsko-turističnih krajih, je v preteklem decembru število zaposlenih v gostinskih obratih nekoliko naraslo.

Konec decembra 1957 je znašalo število pri avstrijskih delovnih uradih javljenih brezposelnih 155.336. Od tega je bilo 87.985 ali 56,6 odstotka moških in 67.351 ali 43,4 odstotka žensk. V primeri s kon-

cem novembra je število brezposelnih naraslo za 62.925 oseb ali 68,1 odstotka. Na Koroškem je bilo konec decembra 16.277 brezposelnih, 8622 brezposelnih več kot koncem novembra. V primerjavi s koncem decembra leta 1956 je bilo v istem času lani na Koroškem 5988 brezposelnih manj.

Velik napredek avstrijskega radia in televizije

Od leta 1945 do 1957 je Avstrija investirala za izgradnjo in tehnično izpopolnitev radia 263 milijonov šilingov. Dočim je bilo v Avstriji leta 1945 le 17 radiooddajnih postaj s skupno jakostjo 146,5 kilovata, jih je bilo konec leta 1957 že 94 s skupno jakostjo 845,4 kilovata, kar omogoča ugoden sprejem vseh treh radioprogramov skoraj po vsej Avstriji. Razen tega deluje sedaj v Avstriji že osem televizijskih postaj s skupno jakostjo nad 210

V tolažbo staršem, če otrok zaostaja v šolskem pouku

V marsikateri družini so starši zaskrbljeni in obupavajo, ko njihov otrok ne more slediti pouku in zaostaja v šoli. Razumljivo je, da je takšen pojav za starše in otroka neprijetna zadeva, ki zelo kali lepo družinsko srečo in žalosti ponos staršev, otrok pa se čuti manjvrednega in je ves nesrečen. Navajamo nekaj primerov slavnih ljudi, ki uživajo sloves po vsem širnem svetu, pa si v prvi šolski dobi niso mogli nikamor pomagati. V poznejšem življenju pa so se ovekovečili v zgodovini človeštva.

Alberta Einsteina slavimo kot največjega, matematika dvajsetega stoletja. V svojih učnih letih je v šoli v računstvu padel in celo pobegnil iz šole. Ko je odrasel, pa je utemeljil relativitetno teorijo.

V Ameriški vojni akademiji v West Pointu je mladi častnik zelo klavirno sledil pouku. Z njegovo sposobnostjo so učitelji in instruktorji obupavali. V zadnji vojni je bil ta slabi učenec eden najbolj znanih in najuspešnejših generalov, namreč Dwight Eisenhower, sedanji predsednik ZDA.

Thomas Alva Edison so izključili iz prvega razreda ljudske šole in v razrednico zapisali, da njegova topost ogroža ves pouk. Samo tri mesece je užival pouk v javni šoli, toda pozneje se je razvil v največjega izumitelja na svetu. Njegovi prvi eksperimenti so bili, da je dal kakšnemu svojemu tovarišu pogoltniti veliko porcijo natrija, ker je hotel dokazati, da človek, napolnjen s plinom lahko plava po zraku.

Aleksander Humboldt, slavni prirodoslovec, ki mu je prislutil ves svet, je bil v svoji mladosti preganjan iz štirih šol, ker ni dosegel niti najmanjše zahtevane

mere šolskih uspehov. Vsi profesorji so obupali nad sposobnostjo tega študenta. Njegove sposobnosti so se šele pozneje razvile.

Temeljni zakon o ohranitvi materije je določil Robert Mayer. V gimnaziji v Helbornu pa je bil strah profesorjev ter so o njem zapisali, da je pod povprečno nadarjen. Maturo je opravil bolj po sreči, kot po pameti.

Pionir moderne tehnike Werner Siemens je bil najslabši učenec v učnem zavodu. V latinščini, grščini in matematiki je bil prava ničla in se je komaj prerinil skozi gimnazijo.

In mali Korzičan Napoleon, kakšen pa je bil ta? Svoji častihlepni materi je prinašal naravnost obupna šolska spričevala. Toda svojo brihtnost je pokazal takrat, ko je na šoli izbruhnil požar ter so se tovariši-učenci veselili, da ne bo več šole. Napoleon jim je dejal: Ne veselite se prežgodaj, učitelji niso notri in ne bodo zgoreli.

Nesmrtne zasluge v boju proti jetiki si je pridobil zdravnik in raziskovalec Robert Koch. Zaslovel je po vsem svetu, poprej pa so ga profesorji cenili, da je brezupno zabit in nenadarjen.

Znani Winston Churchill je v šoli kar štirikrat obsedel, danes pa ga pozna ves svet. Na stara leta je v svojih največjih težkočah stopil na oder v kolegiju Harrowu in spregovoril dijakom: Nikdar ne odnehajte, nikdar! Vztrajnost bo poplačana prej ali slej. Navadno se to zgodi zelo pozno.

V Ameriki žvečilni gumi zelo priljubljen

Po uradnih statističnih podatkih so Američani lani izdali za žvečilni gumi 228 milijonov dolarjev; za različne preparate, predvsem za mazila, ki naj bi pospeševala rast las, in za frizure so dali 128, za medicinske raziskave pa komaj 14 milijonov dolarjev.

Sprejemom v oskrbo in preskrbo deklenco od enega leta starosti. Naslov pri: Uprava Slovenski vestnik, Celovec, Gasometergasse 10.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program. — 5.35 Jutranja godba — 6.00 Oddaja za kmete — 6.10 Pestrí zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 18.00 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

II. program. — 5.35 Dobro jutro! — 6.05 Z godbo v dan — 7.15 Mali koledar — 8.10 Radijski pisemski nabiralnik — 12.03 Automobilisti med potjo — 14.30 Mednarodna univerza.

Sobota, 11. januar:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinski koncert — 20.30 Na to smo postali pozorni — 21.30 Radijska družina.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 14.40 Tehnični pregled — 15.30 Odlični izbor — 18.00 Delopust — 19.35 Operni koncert — 21.00 Tako in tako.

Nedelja, 12. januar:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Melodije, ki nikdar ne izzvenijo — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna godba popoldne — 19.00 Šport — 20.10 „Obujen k življenju“; slušna igra.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 11.40 Iz oper — 15.15 Operetni zvoki — 20.00 To zveni tako lepo — 21.15 Melodije iz Dunaja.

Ponedeljek, 13. januar:

I. program: 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 17.10 Angleška zabavna

glasba — 17.55 Sami šlagerji — 18.30 Mladina in film — 18.40 Narodne pesmi (slov.) — 20.15 V slučaju slučaja — 21.00 Melodije v ponedeljek.

II. program: 16.00 Otroci, mi pojemo — 16.30 Južni zvoki — 17.15 Znanje za vse — 20.40 Komorna glasba.

Torek, 14. januar:

I. program: 8.45 Sodobno zdravljenje tuberkuloze — 14.00 Poročila, objave. Rdeče, rumeno, zeleno (slov.) — 16.00 Promenadni koncert — 18.30 Radijska prijateljica — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.15 Orkestralni koncert.

II. program: 8.20 Prosim, prijazno — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Šlagerji — 17.15 Brali smo za vas — 19.30 Zaupne melodije — 20.00 Pisan večer.

Sreda, 15. januar:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo (slov.) — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Lepe melodije — lepi običaji — 21.00 Prosim, odložite.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 14.45 Meje vednosti — 16.30 Dunajske melodije — 19.30 „Bog gozdov“; slušna igra — 21.00 Zabavni koncert.

Četrtek, 16. januar:

I. program: 8.45 Avstrijci v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. O koroških narečjih (slov.) — 18.30 Mladina v poklicu — 18.40 Oddaja za kmete — 19.00 Prilse sinja dneva — 20.15 O gorskih kmetih, pastirjih in živalih — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 9.00 Ti in žival — 14.45 Poročilo tujega bitja o človeku — 15.30 Sodobna jugoslovanska glasba — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Za mlade zaljubljenice — 19.30 Vi želite, mi igramo — 21.00 Operni koncert.

Petek, 17. januar:

I. program: 8.45 Pesmi in glasba iz Koroške — 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev — rast in življenje slov. knjižne

besede (slov.) — 18.10 Prosti čas je dragocen — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 Klasiki v radiu.

II. program: 8.20 Z veselo igro — 9.00 Pritožbe — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Poročni običaji na Južnem Tirolskem — 19.45 Za prijatelje gora — 20.00 Narodna godba in godba na pihala.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz.

Sobota, 11. januar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Lepe melodije — znani napravi — 9.30 Španija v pesmi in plesu — 10.10 Iz kraljestva glasbenih pravljic in legend — 11.15 Domači napravi izpod Pohorja — 12.30 Kmečka univerza — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 17.30 Za staro in mlado — 18.00 Okno v svet — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 12. januar:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 8.15 To in ono za vas — 9.25 Kar radi poslušate — 10.30 Pokaži, kaj znaš! — 12.00 Zabavne melodije — 13.30 Za nase vas — 14.00 Voščila — 16.30 Glasbeni mozaik — 17.30 Med nebom in zemljo; radijska igra — 18.30 Slovenska pesem od romantike do danes — 20.00 Malo od tu in malo od tam — 21.00 Predstavljamo vam balet: „Leseni princ“.

Ponedeljek, 13. januar:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 Izbran spored zabavne glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Klavir in orglice v ritmu — 13.15 Parada plošč — 14.05 Leto in meseci — 14.35 Voščila — 15.40 Iz književnosti — 17.15 Šoferjem na poti — 17.35 Melodije na sprehodu — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Koncert beograjske filharmonije.

Torek, 14. januar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Domače in narodne, hitre in poskočne — 9.00 Zabavni mozaik — 10.10 Popevke in zabavne melodije — 11.30 Za dom in žene — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Pester spored opernih melodij — 14.20 Za otroke — 14.35 Voščila — 16.00 Za ljubitelje in poznavalce velikih glasbenih klasičkov — 18.00 Športni tednik — 20.00 Poje moški zbor — 20.30 Gogolj: „Dnevnik blažneža“; radijska igra.

Sreda, 15. januar:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Pisana paleta — 9.00 Rupel: Jezikovni pogovori — 10.10 Orkestralna glasba — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.00 Kulturni pregled — 18.30 Ljudske pesmi in plesi iz Švice — 20.00 Offenbach: Hoffmannove pripovedke.

Četrtek, 16. januar:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Viški in Brdniški fantje pojo — 10.10 To in ono iz zabavnega albuma — 11.00 Odlomki iz oper — 11.45 Pesmi za naše male — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Koroške narodne v priredbi Tončke Maroltove — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 16.00 Z našimi solisti in skladatelji — 17.30 Harry Belafonte in calypso — 20.05 Javni četrtkov večer narodnih pesmi in napevov.

Petek, 17. januar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Orkestralna matineja — 11.00 Pesmi in plesi raznih narodov — 11.30 Za dom in žene — 11.40 Simpatije skozi melodije — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Igrajo veseli godci — 13.15 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert ob štirih — 17.10 Zabavne glasbene uganke — 18.30 Umetne in narodne pesmi — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Zakladi naše dežele — 20.30 Glasbene prigodice.